

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Podpora přítomnosti otce u porodu ze strany porodní asistentky

Bakalářská práce

Autor práce: Jana Mašková
Studijní program: Porodní asistence
Studijní obor: Porodní asistentka

Vedoucí práce: doc. PhDr. Mária Boledovičová, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 4.5.2012

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je Podpora přítomnosti otce u porodu ze strany porodní asistentky. Práce je rozdělena na dvě části, část teoretickou a část praktickou. Teoretická část je zaměřena na roli otce v těhotenství i v průběhu porodního děje, na péči porodní asistentky během porodu i na pohledy laiků a odborníků na přítomnost otce u porodu. Přítomnost otce u porodního děje, v dnešní době zcela běžná věc, nebyla odedávna samozřejmostí, i přesto je možné setkat se s různými pohledy. Prvním cílem výzkumného šetření bylo zjistit názor porodních asistentek na přítomnost otce u porodu a jakým způsobem přítomné otce podporují. Druhým cílem bylo zjistit, jak byli otcové spokojeni s podporou porodní asistentky. K dosažení těchto cílů bylo zvoleno kvalitativní výzkumné šetření metodou polostrukturovaných rozhovorů. Výzkumný vzorek tvořilo osm porodních asistentek z porodnice Nemocnice Třebíč, p.o. a jedenáct náhodně vybraných partnerů/otců, jež byli v této porodnici porodu přítomni. Získané údaje byly z rozhovorů zpracovány kvalitativní analýzou. Bylo zjištěno, že porodní asistentky měly kladný vztah k přítomnosti otce/partnera porodního děje a lépe se jim spolupracovalo s otci/partnery, kteří nebyli k přítomnosti nikým a ničím donuceni. Podporu pro přítomné otce/partnery vyjadřovaly porodní asistentky tím, že komunikovaly s oběma nastávajícími rodiči a snažily se partnery zapojit do průběhu porodu, ale nenutily jej. Otcové/partneři uváděli, že si nepřipadali na obtíž, ale byli součástí týmu. S podporou porodní asistentky byla většina dotazovaných partnerů rodiček spokojena. Pouze jeden z partnerů podporu nepotřeboval, vyžadoval jí jen ke své partnerce. Dva z dotazovaných partnerů rodiček podporu ze strany porodní asistentky nepocíťovali. Výsledky výzkumného šetření bakalářské práce by bylo možné využít jako informační materiál pro porodní asistentky pracující na porodním sále či pro studentky studující tento obor i pro nastávající otce.

Klíčová slova: otec u porodu, podpora, porod, porodní asistentka, předporodní kurz.

Abstract

The topic of this Bachelor Thesis is Support of Fathers' Attendance at Midwifery. The Thesis is dividend in two parts, theoretical and practical ones. The theoretical part concentrates on the father's role within the pregnancy and in the course of delivery, on the midwife's care during the delivery as well as on both laymen and professionals' opinions on the fathers' attendance at delivery. Nowadays, fathers' birth attendance appears quite a common thing, which did not use to be obvious in the past. However, we can meet with various views of the matter. The first aim of the research investigation was to ascertain the midwife's opinion on fathers' birth attendance, and the way they support those fathers attending the birth. The second aim was to ascertain how much the fathers were satisfied with the midwife's support. So as to reach these aims, the qualitative research investigation in the form of semi-structured interviews was adopted. The research sample was made up by eight midwives from the Maternity Unit of the Hospital in Třebíč, and eleven randomly chosen partners/fathers attended the births in this Hospital. The data collected from the interviews were processed via the quantitative analysis. It was ascertained that the midwives had a positive approach towards the fathers' birth attendance, and they preferred cooperation with those partners/fathers who had not been made to their attendance in any way. The midwives expressed their support for the partners/fathers attended in form of their communication with both of the expectant parents, and not forcing the partners they tried to involve them in the delivery process. Fathers/partners mentioned that they did not feel to be a burden but a part of the team. Concerning the midwife's support, most of the interviewed partners/fathers found it satisfactory. Only one of them did not need this support, he claimed it for his wife only. Other two of the interviewed fathers/partners did not feel the support of the midwives. The results of this research investigation could be used as the information material for the midwives working at the delivery room, or for students studying this specialization, and for the expectant fathers as well.

Key words: father at birth, support, childbirth, midwife, antenatal classes.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Jana Mašková

Poděkování

Velice děkuji doc. PhDr. Márii Boledovičové Ph.D. za vyjádření podpory při vedení mé bakalářské práce, za její připomínky, cenné rady a trpělivost. Mé poděkování patří i porodním asistentkám a tatínkům, kteří se s ochotou zúčastnili výzkumného šetření.

Obsah

ÚVOD.....	7
1 SOUČASNÝ STAV.....	8
1.1 Porod	8
1.1.1 Průběh porodu	8
1.1.2 Péče porodní asistentky o rodičku v průběhu porodu	10
1.2 Přítomnost otce u porodu	13
1.2.1 Historie přítomnosti muže u porodu	14
1.2.2 Účast partnera v těhotenství	16
1.2.3 Úloha partnera v průběhu porodu	20
1.2.4 Právní problematika otců u porodu	22
1.2.5 Pohledy na přítomnost otce u porodu	24
1.2.6 Citové a sexuální poruchy muže po porodu	26
2 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	28
2.1 Cíle práce	28
2.2 Výzkumné otázky	28
3 METODIKA A CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	29
3.1 Metodika	29
3.2 Charakteristika výzkumného souboru	29
4 VÝSLEDKY	30
4.1 Rozhovory s porodními asistentkami.....	30
4.2 Rozhovory s partnery/otci	37
5 DISKUZE	57
6 ZÁVĚR	65
7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	67
8 PŘÍLOHY	72

ÚVOD

Porod patří mezi klíčové okamžiky a mezníky v životě ženy. Jde o chvíli náročnou jak fyzicky, tak psychicky a současně patří mezi chvíle intimní. Každá žena je individuální bytost a takové okamžiky, jako je porod, prožívá jinak. Toto období je charakteristické závislostí ženy na blízkých osobách (Roztočil a kol., 2008).

Na porod je nahlíženo jako na přirozený a „normální“ děj, to, že každá žena má v sobě zakódovanou schopnost porodit dítě. Je důležité, aby se rodička cítila v bezpečí a přirozený průběh porodu nebyl rušen vnějšími vlivy a zásahy. V tomto smyslu je partner ženy podporován. Aby spolu se ženou citově sdílel průběh porodu a narození dítěte a choval se, jak je mu blízké. Chce-li a vyhovuje-li oběma, hraje aktivnější roli ochránce a pomocníka. Na druhou stranu je stejně tak správné, že svou přítomností dává ženě najevo, že ji miluje a je při ní (Karafiátová, Valentová, 2009).

V dnešní době je přítomnost partnera rodičky v průběhu porodního děje zcela běžná věc. I stále se ale můžeme setkat s nejistotou, jak ze strany zdravotníků, tak ze strany samotných mužů. Nastávající otcové vědí, že chtějí být svědky narození svého dítěte, ale zároveň mohou tápat, jaký vlastně bude jejich úkol při samotném porodu, co je čeká a co se od nich očekává? A právě to mě vedlo k výběru bakalářské práce s názvem Podpora přítomnosti otce u porodu ze strany porodní asistentky. Je zajímavé sledovat chování nastávajících otců u porodu. Někteří jsou vystrašení a bojácní jiní se „chovají jako doma“. Jsou partneři rodiček, kteří s personálem spolupracují, aktivně se podílí na průběhu porodu, pečují o svou milovanou osobu. Ale najdou se i tací, na kterých je vidět, že už to „chtějí mít za sebou“ a raději by na svého potomka čekali jinde.

V praktické části bakalářské práce jsem se zaměřila na skutečnost, zda jsou porodní asistentky zastánkyněmi otce u porodu a jakým způsobem je podporují. Zajímala mě i spokojenost otců s podporou ze strany porodní asistentky. Ke splnění těchto cílů jsem zvolila kvalitativní výzkumného šetření metodou polostrukturovaných rozhovorů, které jsem následně zpracovala a pečlivě analyzovala.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Porod

Jak říká Roztočil a kol. v knize Moderní porodnictví (2008), porod je děj, při kterém dochází k vypuzení plodového vejce (plod, placenta, pupečník, plodová voda a plodové obaly) porozením z organismu matky. Porodem nazýváme každé ukončené těhotenství, při kterém je narozen živý novorozenec o minimální hmotnosti 500 g nebo přežije-li i s menší hmotností alespoň 24 hodin či mrtvý novorozenec o minimální hmotnosti 1000 g. Pro definici porodu živě narozených plodů jsou důležitější jeho životní projevy než ukončený týden těhotenství či hmotnost plodu. Znamky života jsou: akce srdeční, dýchací pohyby, aktivní pohyb svalstva a pulsace pupečníku (Roztočil a kol., 2008; Slezáková, 2011).

Na porod se žena připravuje po celou dobu trvání těhotenství. I přesto je to situace nová a složitá, neobvyklá i pro ženy, které už rodily a které se snažily, co nejlépe na závěr těhotenství připravit. Jak se žena s touto náročnou životní situací vypořádá, závisí na její osobnosti, na odolnosti vůči zátěžovým situacím, vrozených vlastnostech i životních zkušenostech, zároveň tak na aktuálním stavu organismu i stavu sociálním. Jak psychická, tak i fyzická připravenost těhotné na porod může ovlivnit jeho délku. Pozitivní přístup může činit divy a je jedním z neúčinnějších prostředků vedoucím ke zdárnému konci (Gregora, Velemínský ml., 2007; Ratislavová, 2008).

1.1.1 Průběh porodu

Vlastní průběh porodu je členěn do 4 fází nazývaných porodními dobami. Každá z těchto porodních dob je něčím jedinečná a charakteristická (Gregora, Velemínský ml., 2007).

První doba porodní též nazývána dobou otevírací, je první fází porodu, kterou porod začíná. Charakteristickým dějem je otevírání, rozvíjení porodních cest. Trvá od začátku pravidelných děložních kontrakcí, které mají otevírací účinek a končí úplnou dilatací děložního hrdla, tj. úplným zánikem branky. Děložní hrdlo zcela vymizí a na konci první doby porodní není překážka mezi dutinou děložní a pochvou. Tato fáze je

nejdelší částí porodu, u nullipar trvá průměrně 8 – 12 hodin, u multipar 6 – 8 hodin (Pařízek, 2009). První doba porodní se dělí na tři fáze, kdy každá z nich je charakterizována jinou mírou dilatace hrdla děložního a lze je od sebe odlišit podle frekvence, doby trvání a intenzity kontrakcí. První je fáze latentní, kterou rodička obvykle prožívá ještě mimo porodnici. Na počátku první doby porodní mají kontrakce mírnou intenzitu a objevují se v intervalech po 10 – 15 minutách a trvají 15 – 20 sekund. Na konci fáze latentní přicházejí každých 5 – 7 minut a trvají 30 – 40 sekund. Postupně dochází ke spotřebování čípku. Průměr porodnické branky je na konci této doby 2 – 3cm. Hlavička sestupuje do porodních cest, kontrakce se stabilizují, jejich bolestivost se stupňuje, projevují se v podbříšku nebo v kříži. Trvání latentní fáze je závislé na paritě rodičky, jejím duševním a somatickém stavu a na zevních vlivech, zejména medikaci (př. podání analgie či tokolytik) (Čech a kol., 2006; Roztočil a kol., 2008). Druhou fází, kterou rodička během první doby porodní prochází, je fáze aktivní. Je to období mezi koncem latentní fáze a dilatací branky do průměru 8cm. Tato doba je typická zrychlením kontrakční aktivity. Kontrakce jsou relativně krátké, vedou k rychlému rozvoji nálezu na brance a jejich intenzita je střední až silná. Poslední fází je tranzitorní fáze neboli přechodná. Označuje se jako období mírného zpomalení porodního nálezu na brance a to od 8cm až do úplného zániku branky (11 - 12cm). Naléhající části plodu sestupují do nižších rovin porodních cest. Frekvence kontrakcí dělohy se zvyšuje, objevují se po 1 – 2 minutách a trvají 50 – 60 sekund. Většinou dochází ke spontánní ruptuře vaku blan, může také dojít ke slabému krvácení, jako následek dilatace děložního hrdla. Zánikem branky končí první doba porodní (Roztočil a kol., 2008).

Druhá doba porodní - vypuzovací, začíná okamžikem zániku branky a končí porodem dítěte. Plod v jejím průběhu prostupuje tvrdými i měkkými porodními cestami. Druhá doba porodní by neměla trvat déle než 60 minut. Děložní kontrakce jsou častější, silnější a trvají déle. Délka druhé doby porodní se také liší, u nullipar trvá v průměru kolem 15 – 20 minut, u multipar kolem 5 – 10 minut. Vypuzovací doba je pro ženu velmi náročná. Rodička musí vydat velké úsilí ke tlačení, které musí stihnout několikrát během jedné kontrakce (Čech a kol., 2006; Pařízek 2009).

Třetí doba porodní začíná porodem dítěte a končí vypuzením placenty. Po porodu dítěte a určitém období klidu se opět dostavují kontrakce a placenta se začíná odlučovat od děložní stěny. Porozená placenta musí být pečlivě zkontrolována, zda v děloze nezůstaly její části. Odlučování placenty trvá přibližně 10 – 20 minut (Čech a kol., 2006; Dočkalová, 2006).

Čtvrtou dobou porodní je období 2 hodiny po porodu, kdy se dokončuje děložní retrakce. Po porodu lůžka lékař provede revizi porodních cest a ošetření případného porodního poranění. Rodička bývá po porodu velmi unavená a proto je v klidu ponechána ještě po tuto čtvrtou dobu porodní na porodním sále, aby si odpočinula. Partner rodičky může být přítomen s ní. Rodička je po celou dobu pobytu na porodním sále pod kontrolou porodní asistentky a po dvou hodinách je odvezena na oddělení šestinedělí (Čech a kol., 2006; Dočkalová, 2006; Slezáková, 2011).

1.1.2 Péče porodní asistentky o rodičku v průběhu porodu

Porodní asistentka je jednou ze specializací, jejíž vzdělávání a činnost upravuje Zákon o nelékařských zdravotnických povoláních a na něj navázané právní předpisy. Porodní asistentka je odborný pracovník, který může samostatně pečovat o ženu v těhotenství, při porodu a v šestinedělí, včetně péče o novorozence prostřednictvím ošetrovatelského procesu. Svoji činnost může provádět i bez indikace lékaře, ale pouze u fyziologicky probíhajícího těhotenství, porodu a šestinedělí. Odbornou způsobilost k výkonu povolání porodní asistentky lze získat absolvováním nejméně tříletého akreditovaného zdravotnického bakalářského studijního oboru pro přípravu porodních asistentek. Dříve studiem tříletého studia v oboru diplomovaná porodní asistentka na vyšších zdravotnických školách, pokud bylo studium prvního ročníku zahájeno nejpozději ve školním roce 2003/2004 nebo na střední zdravotnické škole v oboru ženská sestra nebo porodní asistentka, pokud bylo studium prvního ročníku zahájeno nejpozději ve školním roce 1996/1997 (vyhláška 55/2011 Sb.; zákon 96/2004 Sb.).

První doba porodní bývá většinou dobou příchodu rodičky na porodní sál. Prvním úkolem porodní asistentky je sepsání anamnézy, informace získá přímo od rodičky a doplňuje ji údaji z těhotenské průkazky. Zaznamenaná průběh porodu před

přijetím na porodní sál, natočí rodičce kardiokografický záznam, změří krevní tlak, puls a tělesnou teplotu. Přišla-li rodička k přijetí z důvodu odtoku plodové vody, provede chemickou reakci speciálním činidlem či se odtok plodové vody prokáže vaginálním vyšetřením nebo lékař při provedení ultrazvuku. Nejdůležitějším úkolem porodní asistentky a to nejen v první době porodní, ale po celý porod je komunikace! Porodní asistentka by měla naslouchat přáním rodičky a získat její důvěru. Měla by navázat osobní přístup, edukovat a podporovat nejen rodičku, ale i jejího partnera, je-li porodního děje přítomen. Edukace by měla probíhat v několika oblastech, o průběhu samotného porodu, o vhodných polohách i o přijímání potravy a tekutin. Vcítit se do jejich situace a rolí, dbát na prostředí, ve kterém žena rodí. V průběhu první doby porodní soustřeďuje porodní asistentka pozornost na somatický i psychický stav rodičky, na dostatečné zásobení plodu kyslíkem a na adekvátní postup porodu. Během první doby porodní, sleduje porodní asistentka kontrakce děložní. Informace o jednotlivých kontrakcích získává od rodičky, palpačně nebo pomocí zevní popř. vnitřní tokometrie. Dále sleduje srdeční ozvy plodu. Rodička může být buď kontinuálně kardiokograficky monitorována (v případech rizikového či patologického průběhu těhotenství a porodu) nebo se provádí tzv. monitoring intermitentní. Při fyziologickém porodu se kardiokografický záznam provádí každé 2 – 3 hodiny a natáčí se minimálně 20 minut, kdy klientka nesmí měnit polohu. Dále se ozvy plodu poslouchají každých 15 minut. V 2 – 3 hodinových intervalech nebo dle průběhu porodu (např. při výrazné děložní činnosti dříve) provádí ženě vaginální vyšetření, kdy sleduje nálezy na hrdle děložním a progresi hlavičky plodu. Musí sledovat i krácení z rodidel rodičky. Může se objevit fyziologické slabé krvácení z důvodu progresu hlavičky nebo silné patologické, které vyžaduje další vyšetření lékařem. Po 2 – 3 hodinách kontroluje rodičce krevní tlak, puls a každých 6 hodin tělesnou teplotu. Porodní asistentka sleduje i vyprazdňování močového měchýře a tlustého střeva rodičky. Vyprázdnění je důležité pro samotný porod, kdy v porodních cestách vznikne větší prostor pro porod dítěte. Pokud žena dostatečně nemočí, porodní asistentka ji jednorázově vycévkuje. K řádnému vyprázdnění tlustého střeva podá rodičce očistné klyzma. Během první doby by měla spontánně odtéct plodová voda. Pokud se tak nestane provede (nejčastěji při brance 3-5

cm) dirupci vaku blan, kdy sleduje zbarvení plodové vody a množství. Po celou dobu porodu musí pečlivě vést dokumentaci (Eliášová, 2008; Leifer, 2004; Slezáková, 2011).

K hlavním úkolům porodní asistentky v průběhu druhé doby porodní patří monitoring stavu plodu, příprava rodičky k porodu, pomůcek, prostředí a porodníka. Porodní asistentka během této doby kontinuálně monitoruje stav plodu či poslouchá ozvy po každé kontrakci. Připraví porodnický balíček, jehož obsah se liší dle zvyklostí pracoviště, dezinfekci, sterilní rukavice, identifikační náramky k označení novorozence i matky, pomůcky k odběru krve z pupečníku a dokumentaci. Pokud ještě nenaléhá velká část plodu na pánevní dno, dopřeje porodní asistentka rodičce polohu, která ji vyhovuje. Nabádá ji k relaxaci mezi jednotlivými kontrakcemi a vysvětluje techniku správného tlačení. V období před vlastním porodem uspokojuje rodička pouze nutkání k zatlačení, nevyvíjí maximální úsilí. Postupně se tím dostane hlavička plodu k pánevnímu dnu. V závěru druhé doby porodní uloží rodičku do polohy, ve které bude probíhat vlastní porod dítěte. Ve většině porodnic je to poloha na zádech, některé umožňují i alternativní polohy rodičky - na boku, ve stoje, v kleče, na porodní stoličce, v podřepu či porod do vody. Provede dezinfekci rodidel a nadále monitoruje srdeční ozvy plodu. Ve spolupráci s lékařem vede fyziologický porod nebo při něm asistuje. K vedení samotného porodu dítěte je třeba příprava spočívající v řádné dezinfekci rukou, přípravě sterilního pole, kdy zasune podložku pod hýždě rodičky. Oblékne si ochranný plášť a sterilní rukavice. Na sterilní pole si přichystá sterilní roušku k chránění hráze a nástroje. Po celou dobu udržuje s rodičkou slovní kontakt, ženu podporuje, uklidňuje a vysvětluje kroky, které budou následovat. Vybízí ji ke správnému a efektivnímu tlačení a k odpočinku mezi kontrakcemi. Důležité je neopomíjení přítomného partnera (Eliášová, 2008; Slezáková, 2011).

Třetí doba porodní dle celostátního nařízení spočívá v aktivním vedení, kdy porodní asistentka bezprostředně po porodu plodu intravenózně aplikuje rodičce methylergometrin nebo oxytocin. Podání methylergometrinu zabraňuje zbytečným krevním ztrátám. Při odlučování placenty je třeba vyčkat a mít dostatek trpělivosti. Je nežádoucí do procesu odlučování zasahovat vlastními silami (př. neadekvátní tah za pupečník, masáž dělohy). K vytlačení již odloučené placenty, může porodní asistentka

dopomoci rodičce velice šetrným tlakem na děložní fundus, a tím dokončit její porod. Po ošetření poporodního poranění a hygienické očištění uloží porodní asistentka ženu do klidové polohy. Během poslední doby porodní je žena ohrožena časným poporodním krvácením. Porodní asistentka sleduje v pravidelných intervalech (většinou á 15 minut) krvácení z rodidel a pohmatem kontroluje zavinování dělohy. Dalším úkolem porodní asistentky je měření krevního tlaku a pulsu, zpravidla také á 15 minut po dobu prvních dvou hodin po porodu. Tělesná teplota se nejčastěji měří na konci čtvrté doby porodní. Vše důsledně zaznamenává do dokumentace. Nadále je nezbytné věnovat pozornost i psychickému stavu ženy. Po uplynutí čtvrté doby porodní je rodička předána na oddělení šestinedělí (Slezáková, 2011).

1.2 Přítomnost otce u porodu

Otec dítěte je nejčastější doprovázející osobou ženy u porodu, neboť pouze někdo blízký, zajistí rodičce psychickou podporu, povzbuzení. Je to možnost být v takovéto životní situaci s někým komu opravdu rodička důvěřuje, kdo ji zná a rozumí jí. V dnešní době se preferuje otec dítěte u porodu, tedy partner rodičky. Výhodou partnera u porodu je, že zkušenosti a prožitky z porodu mají kladný vliv na další soužití partnerů a na pozitivní vytvoření vztahu otec – novorozenec (Simkinová, 2000). Přítomnost partnera u porodu není pro každou ženu jednoznačně přijatelná. Jsou ženy, které si neumějí představit přivést své dítě na svět bez přítomnosti svého partnera, ale i ženy, které se zmítají mezi dvěma pocity. Chtějí u sebe mít někoho blízkého, ale zároveň chtějí zůstat samy. Neomezovat se, že nebudou na úrovni nebo ze strachu, že předvedou svůj obraz, který považují ne za zcela lichotivý. Pro některé nastávající otce je naprosto přirozené, stát po boku své partnerky během porodu, pro jiné je to povinnost, nátlak vyvíjený ze strany dnešní společnosti či jeho okolí. Takovíto muži si mohou připadat neobratně, dojatě při příliš emotivně vyhraněné situaci, mají pocit, že jsou neužiteční a že své partnerce neposkytnou velkou pomoc (Delahaye, 2006).

Zdůrazňuje se, aby se žena cítila bezpečně a průběh porodu nebyl rušen vlivy a zásahy. Partner je i v tomto smyslu podporován. Spolu se ženou by měl citově sdílet průběh porodu, narození dítěte a chovat se tak, jak je mu blízké. Vyhovuje-li oběma,

hraje aktivnějšího v roli ochránce a pomocníka či pouze svou přítomností dává najevo, že ji miluje a je při ní. Při rozhodování o přítomnosti otce u porodu, je nutné promyslet jak klady, tak i zápory. Pro shodu je zapotřebí, aby v páru nebyla přítomna frustrace či pocit povinnosti jednoho nebo druhého. Nastávající matka musí pochopit, že má partner vůči jeho přítomnosti u porodu zábrany. Tak i nastávající otec musí chápat partnerčiny potřeby psychologicky citlivého a uklidňujícího okolí v průběhu právě takové situace, jako je porod. Nastávající rodiče si sami mohou následně upřesnit své představy o porodu a způsobu příchodu dítěte na svět (Delahaye, 2006; Karafiátová, Valentová, 2009). Doprovázející osoba je ve většině našich porodnic vítána či tolerována. Některé nemocnice mají vytvořena „Pravidla pobytu na porodním sále“. V některých nemocnicích musí otcové absolvovat kurz, rozdílné jsou i poplatky. Partner smí být s rodičkou po celou dobu porodu, jindy smí přijít až na druhou dobu porodní (Karafiátová, Valentová, 2009). „*Jen málo lidí je připraveno na sílu toho okamžiku: vidět matčino nadlidské úsilí, zvuky, které vydává, hlavičku tlačící pochvou a její zvrásněné temeno objevující se v poševním vchodu a pak znovu mizící, na tu zvláštní zaujatou atmosféru v místnosti, kde všichni očekávají příchod miminka. Není možné do puntíku popsat tu zvláštní posvátnou hrůzu, vzrušení a napětí, kdy očekáváte okamžik zrození*“ (Simkinová, 2000, 73. s).

1.2.1 Historie přítomnosti muže u porodu

V dávných dobách rodila žena v osamění bez jakékoli pomoci. Později pomáhaly starší, zkušenější ženy. Jejich činnost se opírala pouze o jejich vlastní zkušenosti a poznatky předávané z generace na generaci. A tak postupem vzniklo povolání určené pouze ženám. Pro muže to bylo povolání nedůstojné. Jen když nastaly komplikace byli přivoláni lazebníci, bradýři, ranhojiči či felčáři. Medicína se prakticky porodnictvím nezabývala, některé poznatky byly tradovány z učení Hippokrata a Galéna. (Vránová, 2007). Hippokrates (460-370 př. n. l.) pokládán za otce lékařství, byl jediným porodníkem a gynekologem Řecka, jehož spisy byly zachovány. Příčinu porodu viděl v hladovění plodu, který se dere ven a nožkami se opírá o děložní dno.

V době Hippokrata se rodilo na porodnickém stole nebo na posteli. U porodu poskytovaly pomoc porodní báby, které v nouzi přivolaly muže (Roztočil a kol., 2008).

Nejvíce poznatků v době starověku přinesl řecký ženský lékař Soranus z Efesu (98-138 n. l), který sepsal rozsáhlé dílo *De arte obstetrica mobisque mulierum* (O umění porodnickém a nemocech ženských). Tato kniha je pokládána za jednu z nejlepších antických prací o praktické gynekologii. V době Sorana dosáhlo porodnictví vysoké úrovně. Soranus jako první odlišil dělohu a pochvu. Od ženy, která se chce stát pomocnicí při porodu, vyžadoval řadu vlastností, které byly předávány až do 19. století. Mnohé z těch požadavků by měla mít porodní asistentka i dnes (Vránová, 2007).

O porodu a těhotenství starých Egyptanů se dozvídáme z lékařských papyrů. Porodnice v egyptských chrámech byly vyzdobeny zobrazením porodů a rodícím ženám asistovaly ženské pomocnice. Po narození dítěte se kolem shromáždilo sedm sudiček Hathor, které mu určily osud. Až poté byl k dítěti povolán jeho otec, který mu dal jméno a dítě tak začalo skutečně existovat. Ani jedno z mužských lékařských božstev nemělo nic společného s porodem. Bohyní rození byla Isis zobrazována s malým Horem v klíně (Marek, 2010; Růžička, 2004).

V Indii odcházely rodičky z vyšších kast v devátém měsíci těhotenství za náboženských obřadů do zvláštních porodních chýší. Porodu asistovaly čtyři ženy a muselo se dbát na různé náboženské a magické předpisy (Růžička, 2004).

Ostatní ženy rodily buď v domě svých rodičů spolu s dájí (žena starající se o ženino zdraví, těhotenství i porod), která již týden před termínem bydlela v domě spolu s rodičkou nebo v osamění mimo domov. Nastávající otec mezitím ležel v posteli a sténal bolestí. Prý aby odlákal pozornost zlých duchů od rodící ženy. Žena ho po svém návratu nakrmila a zahrnula péčí (Skočovský, 2004).

Vidět v Japonsku těhotnou ženu jak se vede s mužem, je dnes zcela běžné, před dvaceti lety by se to nestalo. Ženy odcházely ke konci těhotenství do domu své matky, kde zůstávaly ještě tři měsíce po porodu, aby svým stavem muže neobtěžovaly. Tam mohly strávit celý ten čas v posteli, dokud dítě neudrželo hlavičku vzpřímeně (Marek, 2010).

Až na počátku 18. století se stává porodnictví lékařským oborem. Na pražské univerzitě se přednáší od roku 1753 a od té doby jsou zřizovány porodnické kliniky. V té době se porody začaly pomalu přesouvat z domácností do nemocnic. K rozhodujícímu přesunu dochází až ve 20. století, kdy je tento přesun veden snahou zvýšit bezpečnost matek a jejich dětí při porodu. Porodnictví jako vědní obor se zaměřoval na zkoumání fyziologických dějů souvisejících s těhotenstvím, porodem, šestineděním i jejími nepravidelnostmi (Doležal, 2001). Terminologie mužů – porodníků v historických dobách není tak bohatá, jako názvy označující ženy – porodní báby. Ke shledání jsou například tato označení: babič – označení prvních porodníků v Čechách z 18. století, moudroženy, tj. porodní báby v kalhotách – označení z Francie ze 16. století, babák – manžel porodní babičky (Vránová, 2007).

V roce 1970 na konferenci Americké společnosti ženských lékařů vzbudila pozornost přednáška profesorky Newtonové pojednávající o humanizaci porodu. Její myšlenky měly nebývalý dopad na přítomné lékaře. Uvědomili si, že právě k humanizaci mezilidských vztahů by přispělo společné prožívání porodu matkou i otcem ještě nenarozeného dítěte. Přítomnost otce u porodu se ve Spojených státech amerických osvědčila a záhy se ujala i v Evropě. Její propagace se ujali zvláště francouzští porodníci. Umožnění přítomnosti blízké osoby u porodu a zajištění psychické pohody budoucí matky, je jedním ze všeobecných doporučení regionálního centra Světové zdravotnické organizace pro Evropu. První porody za přítomnosti nastávajícího otce proběhly v České republice v osmdesátých letech minulého století. Dne 29. března 1984 ve znojemské nemocnici překročil práh porodnice první otec (Trča, 2004; Velemínský, Velemínský ml., 2007).

1.2.2 Účast partnera v těhotenství

Dítě přináší do života ženy a muže nový smysl, ale i závazek. Na roli muže jsou během těhotenství ze strany těhotné partnerky kladeny nemalé nároky. Nastávající matka očekává od svého partnera oporu, pocit bezpečí a jistoty. Ovšem na druhé straně od něj vyžaduje citlivost, něžnost, partnera, který ji bude hladit a komunikovat s ještě nenarozeným dítětem. Během těhotenství se u mužů objevují pochybnosti a nejistota.

Muž se na dítě těší, ale zároveň si je vědom toho, co s sebou dítě přináší. V počátku těhotenství se objevuje šok a popření, kdy nastávající otec popírá otcovství, je agresivní, straní se okolí až vyžaduje po ženě interrupci. Pociťuje strach ze závazku, ze ztráty svobody, z větší zodpovědnosti, má obavy ze selhání. Po fázi deprese dochází k vyrovnaní se s otcovstvím a přijetí nové role. Je vhodné zapojit partnera do aktivní účasti během těhotenství – vzít jej s sebou na prenatalní vyšetření ke gynekologovi či na předporodní kurzy (Ratislavová, 2008). Někteří muži jsou těhotenstvím své partnerky natolik fascinováni, že přebírají vedoucí roli a těhotná žena pod jejich vlivem ztrácí svou vlastní identitu. A jak Chmel v knize Průvodce těhotenstvím (2004) radí těhotným: *„Takového partnera přiveďte do těhotenské poradny, aby si uvědomil, že těhotná jste vy, a ne on, a aby lépe pochopil podstatné momenty a svou „správnou“ roli v partnerském vztahu během gravidity.“* Naproti těmto mužům stojí skupina nastávajících otců, kteří s graviditou partnerky nechťejí mít nic společného a považují to pouze za věc ženy. Takovýto postoj vyžaduje nenásilnou nápravu. Žena by měla partnera aktivně zapojit do průběhu těhotenství a hlavně být trpělivá.

Získání informací o těhotenství a jeho průběhu přispěje k prohloubení vzájemného vztahu mezi těhotnou ženou a jejím partnerem. Vztah muže k těhotné ženě je předobrazem vztahu otec – dítě. Z toho vyplývá, že pokud bude mít partner dostatek porozumění pro potřeby těhotné partnerky, měl by mít i dostatek porozumění pro potřeby svého dítěte. Neboť se ve vztahu k nastávající matce učí projevovat uznání, pochválit, učí se otcovské trpělivosti i toleranci. V zájmu obou partnerů je sledování růstu a vývoje plodu. Nastávající otec by se měl zúčastnit nejen kontrol v prenatalní poradně, ale i dalších vyšetření, která jeho partnerka v průběhu těhotenství podstupuje (Gregora, Velemínský ml., 2007).

Již prvního vyšetření ženy v prenatalní poradně, kdy se zjišťuje, zda jde opravdu o těhotenství, může být partner přítomen. Svou partnerku smí pak doprovázet do poradny vždy. Lékaři může sdělit své obavy o ohrožení plodu či nemoci, jež se vyskytly v jeho rodině. Takovéto informace jsou pro lékaře důležité, neboť i dle nich rozhodne, zda je třeba doporučit vyšetření v genetické poradně. Prenatální poradna je speciálně odborná poradna pro těhotnou ženu. První taková poradna vznikla v roce 1938

v Olomouci, druhá v roce 1941 v Brně. V České republice je systém péče o těhotnou ženu rozdělen do tří stupňů. Většina těhotných žen navštěvuje poradny základní péče o těhotné určené pro zcela zdravé těhotné, kdy navštěvují poradnu dle vypracovaných doporučení. Dalším stupněm jsou poradny s intermediární péčí o těhotné (tzv. poradny pro riziková těhotenství), kdy se jedná o ambulanci pro ohrožená a patologická těhotenství a tím se předchází komplikacím a stavům, které mohou ohrozit průběh těhotenství. Posledním, třetím, stupněm jsou poradny v perinatologickém centru pro těhotné s nejzávažnějšími riziky (Pařízek, 2009; Trča, 2004).

Velkého rozmachu v porodnictví, jako je ultrazvukové vyšetření, dosáhla jen málokterá diagnostická metoda. Ultrazvukové metody patří mezi nejpoužívanější zobrazovací diagnostické metody a v těhotenství se řadí mezi běžná vyšetření, určené všem těhotným. Ultrazvukové vyšetření se během těhotenství provádí třikrát. Při prvním ultrazvukovém vyšetření, mezi 11. a 13. týdnem, je potvrzeno stáří těhotenství, posoudí se normální vývoj plodu, diagnostikuje se vícečetné těhotenství a eventuálně se stanoví termín porodu (ve 12. týdnu těhotenství je stanoven jeden z nejpřesnějších údajů termínu porodu).

V současné době je v České republice prováděn dvoustupňový screening těhotných. Provádí se v 18. - 20. týdnu gravidity, druhé screenigové ve 30. - 32. týdnu gravidity. Partner i těhotná mohou společně sledovat obraz na monitoru, který je umístěn na protější stěně. Záznam si mohou za přímou platbu zdokumentovat v podobě fotografie nebo videozáznamu, u nejmodernějších přístrojů i v podobě 3D a 4D snímku. Konkrétní rizika ultrazvukových vyšetření nebyla prokázána (Labusová, 2007; Pařízek, 2009).

Již Ferdinand Lamaze považoval přítomnost partnera těhotné ženy na předporodních kurzech za nutnost. Anglická odbornice na přípravu k porodu Sheila Kitzinger nezohledňuje pouze fyzické a psychické faktory, ale také sociální. Předporodní přípravu chápe široce, jako přípravu k rodičovství. Pracovala v přípravě na porod s páry, aby upevnila partnerskou oporu během těhotenství, porodu i pozdější péči o dítě. Její podpora spočívá i ve výměně informací mezi muži a ženami (Ratislavová, 2008). Předporodní příprava je důležitým faktorem k odstranění negativních dopadů

porodu na otce a posílit pozitivní vlivy (Böhmová, Stackeová, 2010). Předporodní kurz nesmí být nastávajícími rodiči vnímán, jak zvládnout různé situace. Není na místě budoucího otce nutit ke spoluúčasti na předporodní přípravě, pouze mu tuto možnost nabídnout. Muž může vyjádřit svá očekávání, ale také obavy a ujasnit si věci, ve kterých tápe. Veškeré nejasnosti páru zodpoví zkušená porodní asistentka. Informuje jej, o tom co porod obnáší, jaká je jeho fyziologie a jaké zásahy se v případě nutnosti provádějí. Seznámí muže s psychologií rodící ženy, aby byl připraven na změnu jejího chování při porodu a nenechal se vyvést z míry. Naučí ho praktickým dovednostem pro úlevu od bolesti a konkrétně mu vysvětlí pomoc v různých situacích. Poučí o nutnosti přizpůsobit se momentálním potřebám rodící ženy a přijmout, že je u porodu kvůli ní. Její přání a reakce určují způsob, jak bude nápomocný. Tyto dovednosti mohou z muže učinit dobrého partnera u porodu, jehož přítomnost bude mít kladný dopad na průběh porodního děje (Labusová, 2002; Kameníková, 2007).

Nabídka předporodních kurzů je velmi různorodá a neexistuje žádný standard, který by určoval, jak takový předporodní kurz má vypadat. Proto je důležitý výběr předporodní profylaxe. Každý kurz se liší náplní i počtem lekcí. Dle Kuželové by se měl kurz sestávat z alespoň šesti hodin, kdy je možno pohovořit o všech tématech týkajících se porodu a rodičovské role. Přítomno by nemělo být více jak 10 párů. Místnost pro přípravu by měla být vzdušná a prostorná, vybavená pomůckami pro nácvik dýchání, tlačení a relaxaci (Chmel, 2004; Kuželová, 2003). Předporodní kurzy poskytují buď nemocnice nebo soukromá zařízení. Účast partnera těhotné ženy na kurzech předporodní přípravy, je některými porodnicemi stanovena jako podmínka pro jeho účast při porodu. V jiných porodnicích může mít účast či neúčast partnera na předporodních kurzech vliv na výši poplatku za jeho přítomnost u porodu (Velemínský, Velemínský ml., 2007). Je stále otázkou, jak vzbudit vrozené predispozice mužů k utváření pevných vazeb se svými dětmi. Podpůrným faktorem pro rozvoj vrozených rodičovských schopností by se mohla uplatnit právě přítomnost otce u porodu, opřená o kvalitní předporodní přípravu (Böhmová, Stackeová, 2010). K ději porodu se bezprostředně váže konstituce rodičovství, která je v přírodních národech doprovázena rituály, jimiž si muži v přírodních národech osvojují otcovskou roli. Tyto rituály jsou

známy pod termínem *kuváda* (couvade). V moderní společnosti je kuváda považována za psychologickou záležitost, nikoli za rituál, a někteří ji vysvětlují jako vytěsněné pocity viny za to, že muž přivedl ženu do jiného stavu. K projevům kuvády se kromě rituálů přidaly i fyzické a psychické změny a zvláštnosti vyskytující se u nemalého podílu nastávajících otců v našich moderních podmínkách. U některých se objevuje nechutenství či touha po určitém druhu jídla, trávící potíže, nevolnost, zvracení, bolesti hlavy a zubů. Při samotném porodu může budoucí otec pociťovat bolesti či křečovitě stahy ve svém vlastním břiše, sténat či hekat (Skočovský, 2004; Suchý, 2009). Karel Kočovský (2004) také poukazuje na hormonální změny u nastávajících otců. Ve výzkumu Anne Storeyové bylo zjištěno, že nastávající otcové mají oproti kontrolní skupině bezdětným mužů v průměru asi o 30% nižší hladinu testosteronu. (Jistá variabilita je zcela normální, neboť hladina tohoto hormonu v krvi kolísá mimo jiné i vlivem denní doby a ročního období. Autorka výzkumu vzala tyto biologické rytmy v úvahu.) Přibližně polovina nastávajících otců měla sníženou hladinu testosteronu po celou dobu těhotenství, bezprostředně po porodu i několik měsíců poté. U ostatních došlo k jeho poklesu pouze v období po porodu. To by mohlo tlumit u novopečených otců agresivní chování a podporovat otcovskou péči a vazbu na dítě. Výzkumy u nastávajících otců také prokázaly zvýšenou hladinu prolaktinu i estradiolu. Bylo zjištěno, že čím více prolaktinu muž měl, tím častěji uváděl některé z příznaků kuvády. Z výše uvedeného vyplývá, že to není pouze žena, kdo se v průběhu těhotenství připravuje díky hormonálním změnám na novou rodičovskou roli. Tudiž se vedle těhotenství žen začalo hovořit o těhotenství mužů. Otcem se muž nestává až narozením dítěte, ale je to dlouhodobý proces začínající dlouho před porodem a pokračuje mnoho let po něm.

1.2.3 Úloha partnera v průběhu porodu

Během první doby porodní je úloha partnera u porodu velice důležitá. Může ovlivnit to, jak se bude rodička cítit, ale i pozdější celkový dojem z porodu. Většinou během první doby porodní přichází žena do porodnice, s čímž by ji měl partner pomoci. Partner by měl zůstat klidný a přizpůsobovat se náladě a potřebám rodičky. Není na

místě ji rozveselovat či rozptylovat její pozornost. Pokud se bude chtít dotýkat partnerky, měl by být jeho dotek pevný a jistý. Partner by se měl zdržovat blízko partnerky a to i obličejem. Začne-li rodička propadat panice, partner může převzít aktivitu a snaží se ji uklidnit a povzbuzovat. Připomene ji, že se již miminko brzy narodí a že bude po celou dobu s ní. První doba porodní je pro matku obvykle nejtěžší částí porodu. Mohou se u ní vyskytnout různé změny chování, může plakat či křičet, s pocitem, že už to dál nezvládne. Na tuto situaci by měl být partner také připraven a pomoci partnerce, třeba jen vlídným slovem a pohlazením (Simkinová, 2000). Partner nemá pouze roli psychické podpory, ale také může dopomoci partnerce hledat úlevové polohy, které jí budou pohodlné, sympatické a příjemné. Jedná se o polohy, při kterých si rodička odpočine, uleví a zrelaxuje, ale na druhé straně nesmí brzdit průběh porodu. Další pomocí je, pokud se partner naučí dýchání využívané při porodu a dýchá se ženou. Je také vhodné, aby partner v průběhu první doby porodní masíroval partnerce záda. Masáže by měli provádět pouze předem proškolení partneři a jen do té míry, kdy je to rodičce příjemné. Jelikož může tato porodní doba trvat nějaký čas, rodičce ubývají psychické i fyzické síly. Ženu osvěží přikládání studeného mokrého obkladu na čelo a celý obličej či svažení úst podáním malého množství tekutin. Důležitým pomocníkem, hlavně ke konci první doby porodní, je pobývání na gymnastických míčích, ve vlažné sprše či vaně, kde partner zajišťuje bezpečnost rodičce. Samozřejmě přítomnost partnera, jeho psychická podpora a motivace, jsou největším pomocníkem rodičky (Gregora, Velemínský ml., 2007; Mikulandová, 2004).

Pro partnera je druhá doba porodní, dobou vzrušující. Jeho vlastní city k rodičce a k miminku, které se každou chvilkou narodí, ho mohou ochromit. Ale i přesto během chvilky odpočinku mezi kontrakcemi musí být trpělivý a nespěchat. Stále je pro partnerku nejdůležitější oporou. Musí zachovat klid, povzbuzovat ji, pomáhat a hlavně chválit po každé kontrakci, jak si dobře vede. Je vhodné, aby partner během této vypuzovací doby stál či seděl po boku partnerky nebo za ní. Partner by měl být rodičce na blízku, aby jej viděla, slyšela a vnímala. Partner může nyní sehrávat roli tlumočníka, kdy bude partnerce tlumočit rady a příkazy lékaře či porodní asistentky, pokud si není jistá jak má co udělat. Dle zvyklosti porodnického oddělení je úkolem partnera, pokud o

to stojí, přestřihnoutí pupečníku. Pupečník je poměrně kluzký a pevný, proto by ho měl přestřihávat energicky, ale opatrně, aby neporanil miminko. Některé páry považují tento čin za symbolický krok. V období, kdy se čeká na porod placenty, může být žena zavalena spoustou hlubokých pocitů. Může být uchvácená miminkem, může žasnout nad změnou tvaru těla nebo se může roztřást zimou a cítit se slabá. Partner je většinou zaměřen na právě narozené dítě. Novopečenou maminku potěší pochvala a poděkování. Nyní nastal čas pro společnou radost z narozeného miminka. Žena ocení možnost odpočinku, kontakt s rodinou zajišťuje partner. K vyjádření díky, obdivu a radosti, stačí pouhá partnerova přítomnost (Gregora, Velemínský ml., 2007; Simkinová, 2000).

1.2.4 Právní problematika otce u porodu

Přítomnost otce dítěte či jiné osoby na porodním sále je stále označována za nadstandardní normu. Tuto skutečnost doprovází řada nejasností a problémů, medicínských, etických, ekonomických i právních. Listina základních práv a svobod v čl. 2 odst. 3 stanovuje, že každý může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Dosud žádný platný zákon nezakazuje přítomnost partnera rodičky či jiné blízké osoby u porodu a tudíž je jejich přítomnost za splnění určitých, předpisem stanovených, podmínek možná.

Vedoucí pracovník zdravotnického zařízení je oprávněn rozhodnout, že na porodnickém oddělení, jehož je nadřízený, může být osoba blízká rodičce dítěte přítomna vedení porodu. Je oprávněn rozhodnout i opačně. Ředitel zdravotnického zařízení rozhodne v obecné rovině, že u porodu mohou být tyto osoby přítomny. Primář oddělení nebo lékař vedoucí službu rozhoduje o přítomnosti otce u porodu v konkrétním případě s ohledem na konkrétní podmínky a konkrétní okolnosti. Přítomnost partnera rodičky při porodu musí být upravena v provozním řádu oddělení, se kterým musí být seznámen personál porodnice i partner. Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, v platném znění, v § 55, odst. 2, písmeno d, stanovuje zdravotnickým pracovníkům povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dověděli v souvislosti s výkonem povolání, s výjimkou případů, kdy skutečnosti sdělují se souhlasem ošetřované osoby. Samotný požadavek otce dítěte být u porodu, není

dostačující. Přítomnost otce dítěte u porodu lze povolit pouze se souhlasem rodičky. Souhlas musí být prokazatelný v písemné formě na samostatném tiskopise nebo zápisem v porodopise. Zdravotnické zařízení nemá žádným předpisem stanovenou povinnost, aby přítomnost otce dítěte u porodu umožnil či dokonce zajistil. Proto nemusí povolit přítomnost otce dítěte u porodu, pokud tomu brání provozní a hygienické důvody nebo jiné závažné okolnosti.

Zdravotnický pracovník, který je za vedení porodu odpovědný, může přítomnou osobu z porodního sálu vykázat, jestliže by svým chováním zasahovala do průběhu porodu nebo negativně ovlivňovala klima na porodním sále nebo má-li k tomu jiný závažný důvod, např. zdravotní stav otce. Pracovník, který vede porod, nemá povinnost v průběhu porodu informovat přítomného partnera o tom, co právě dělá, a vysvětlovat, co činí. Je však potřebné, aby po ukončení porodu své postupy vysvětlil. Aby se předešlo nedorozuměním, je vhodné, aby osoba žádající o přítomnost u porodu byla vždy řádně poučena. Porodní asistentka ji poučí o tom, jak se má na sále chovat, o režimu sálu, kde se může pohybovat, na koho se má obracet, zda-li něco potřebuje a předem jí vysvětlí pravděpodobný průběh porodu. Dále je třeba poučit o tom, kde mají být odloženy svršky a další věci. Zdravotnické zařízení za odložené věci na stanoveném místě pak odpovídá. O poučení je doporučováno provést záznam a podepsat jej. Jelikož zdravotnickému zařízení vznikají s přítomností partnera u porodu náklady, je oprávněné, že požadují za umožnění přítomnosti u porodu úhradu. Její výše je stanovena na základě kalkulace ceny, v různých zdravotnických zařízeních je různě vysoká. O velikosti částky musí být otec předem informován.

Složitou a často se vyskytující situací je, když si rodička přeje na porodním sále partnera a svoji porodní asistentku, kterou si přivede. Doprovodem u porodu se pravidla uznává pouze jedna osoba. Porodní asistentka doprovázející rodičku, nemůže být ošetřujícím zdravotnickým pracovníkem. Jelikož není pracovníkem zdravotnického zařízení, není ani přes přání rodičky oprávněna indikovat diagnostické výkony ani léčebné postupy. Za zdravotní stav rodičky, diagnostický a léčebný postup odpovídá zdravotnické zařízení, s jeho zaměstnanci, kteří zdravotní péči poskytují, se všemi povinnostmi a právy, které povinnostem odpovídají (Vondráček, 2003).

Řada porodnic vyžaduje za přítomnost doprovázející osoby u porodu peněžitý poplatek. Ovšem povinnost platit za přítomnost doprovodu u porodu nestanovuje žádný platný zákon ani jiný obecně závazný předpis. Poplatek tedy bývá vybírán se zdůvodněním, že jde o nadstandardní službu, neboť zákon O péči zdraví lidu umožňuje zdravotnickému zařízení požadovat úhradu za tzv. nadstandardní služby. V tuto chvíli neexistuje obecně závazný právní předpis, který by přesně vymezil, co je a co není nadstandard a kdy se má za takovou službu platit. Je otázkou, zda mezi takové služby lze zahrnout i přítomnost otce při porodu. V některých porodnicích poplatek za doprovod splývá s poplatkem za předporodní kurz, bez jehož absolvování však otce k porodu nepustí. Partner u porodu má od svého zaměstnavatele nárok na jeden den volna. Totéž platí i při odvozu matky s dítětem z porodnice (Aperio, 2011; Pařízek, 2009).

1.2.5 Pohledy na přítomnost otce u porodu

Mezi odborníky i laiky se objevují příznivci i odpůrci přítomnosti otce u porodu. Zástupci obou skupin svůj názor dokládají vědeckými poznatky i letitými zkušenostmi (Böhmová, Stackeová, 2010). Mnozí muži představují pro ženu, která je v situaci jako je porod, opravdovou pomoc. Žena nemá pocit osamělosti mezi cizími lidmi, muž ji drží za ruku, domlouvá jí, dodává jí odvalu a uklidňuje ji. Zkušený porodník takovouto pomoc jistě přivítá. Má se za prokázané, že podpora rodící ženy trvale přítomnou osobou má příznivý vliv na průběh porodu a zmenšuje spotřebu analgetik. Takovou podporu může poskytnout právě i partner. Výhod přítomnosti otce u porodu se uvádí hned několik. V jeho přítomnosti se žena necítí osamocena a lépe snáší nemocniční prostředí. Mezi klady se bezesporu patří i provádění masáže, podpírání při chůzi, pomoc při změně polohy či podpírání při samotném tlačení ve druhé době porodní. Partner ochraňuje práva rodičky, komunikuje s personálem i s rodinou a stává se alarmem v nebezpečí. Vazba mezi otcem a dítětem je po porodu větší, než když otec přijde k „*hotovému*“. Jelikož byl svědkem celého procesu porodu, má k němu větší respekt a úctu, váží si i své partnerky, jakou vynaložila sílu. Pokud bude partner u porodu ženě oporou, má to pro ni nepředstavitelný význam, neboť rodička vyžaduje podporu a

oporu. Jelikož je porod situace, která se neděje denně, může partnery sblížit. Je to zážitek, který jim nikdo nevezme (Vaculková, 2008). K tomu, aby výše zmíněné bylo pozitivním přínosem pro rodičku i pro jejího partnera, musí být zajištěny vhodné podmínky. Jednou je vhodné prostorové uspořádání porodních sálů pro přítomnost otce i personální přizpůsobivost a ochota. Druhou, důležitější, je oboustranná touha partnerů strávit porod společně (Gregora, Velemínský ml., 2007).

Odpůrci přítomnosti otce u porodu poukazují na to, že málokterý muž pochopí, že žena nepotřebuje během porodu stimulaci, ale klid. Žena má potřebu být ve svém vlastním světě, kde nemusí mluvit ani myslet. Těhotná se v průběhu těhotenství i porodu změní v jiného člověka. Mizí to, co považovala dosud za důležité a probouzí se skryté pravěké instinkty a živočišné reakce. Její partner může být touto změnou nepříjemně překvapen až zaskočen (Uzel, 2009).

Otec není vždy ideálním partnerem a oporou u porodu. Muž řeší, co má dělat, kam se postavit, jak moc a jakým způsobem se může ženy dotýkat, kolik lásky může projevit před cizími lidmi. Stresují ho pocity zodpovědnosti za ženino zvládnutí porodu, za důležitá rozhodnutí ohledně zdravotní péče. To vede ke zdůraznění pocitu bezmoci, ztráty kontroly a zvyšující se nejistoty u otce (Kameníková, 2007). U citlivého nebo labilnějšího nastávajícího otce může drastický zážitek z porodu jeho dítěte vyvolat až psychické trauma, někdy vyúsťující v sexuální poruchy. Zřídka se stává, že nastávající otec během porodu kolabuje. Stane-li se tak, personál porodnice se musí kromě rodičky postarat i o otce. Jestliže muž trpí podobnou slabostí, což nevypovídá nic o opravdovosti jeho citů, měl by se podobným experimentům vyhýbat. Je na místě partnera ženy u porodu v rámci předporodní přípravy řádně informovat. I on by měl znát a respektovat určitá pravidla, kterými lze nepředloženým situacím předcházet, a to zejména: dodržování pitného režimu, volný a příjemný oděv a snadná orientace při hledání sociálního zařízení (www.lekari.porodnice.cz, 2010). K nejznámějším odpůrcům a kritikům účasti otce u porodu patří Michel Odent. Rizika plynoucí z fyzické účasti nastávajícího otce vidí v tom, že mužům je za těžko přijmout a pochopit ženino instinktivní chování v průběhu porodu. Teprve když muž odejde, projevuje se žena bez racionality, začíná sténat a to znamená, že začíná opravdu rodit. Podle tohoto

francouzského porodníka může být porod za přítomnosti otce mnohem delší a bolestivější. Odent varuje i před příliš upovídanými otci či otci s nadměrným vlastnickým chováním. Partner snažící se svou ženu chlácholit či se jí neustále dotýkat, ji tím vyrušuje v jejích základních živočišných funkcích a porod tím ztěžuje (Odent, 2004). Žena při porodu zapomíná, co se děje kolem, chová se tak, jak to sama cítí. Pro partnera může být šok, vidět svou tichou pečlivou ženu v takové roli. Po porodu si žena moc neuvědomuje, vše co řekla, kdežto muž má vše vryté do paměti (Remešová, 2010). Nejčastějších argumenty, s kterými vystupují odpůrci přítomnosti otce u porodu (Böhmová, Stackeová, 2010):

- Přítomnost otce u porodu komplikuje práci zdravotníků, především v nečekaných situacích.
- Muž slabší povahy by mohl omdlít a způsobit tak personálu další starosti.
- Někteří nastávající otcové svým nevhodným chováním narušují průběh porodu.
- Přítomnost v situaci jako je porod, může být pro muže traumatická a může ovlivnit i další vztah mezi ním a partnerkou, především v sexuální oblasti.

1.2.6 Citové a sexuální poruchy muže po porodu

U porodu zažije doprovázející partner mnoho různých emocí. I následující týdny mohou být stejně tak tvrdé. Novopečený otec má novou zodpovědnost a přitom méně času, peněz i energie. Někteří si mohou dávat za vinu, že nebyli u porodu, jiní mají pocity viny za to, že partnerka zažila tolik bolesti díky nim. Při komplikovaném porodu, kdy byl muž vykázan porodními asistentkami či lékařem z porodního sálu, může být v šoku ještě několik dní poté. Někteří muži jsou rozladěni z pohlaví dítěte, neboť právě chtěli opačné pohlaví. Další jsou šťastní, ale necítí tak velkou lásku, jakou čekali. Naštěstí většina mužů se přes tyto počáteční těžké týdny přenesou a začnou si plně užívat štěstí z dítěte (Cooper, 2009). Po porodu má mnoho párů i problémy v sexuálním životě. Sebevědomí ženy je narušeno jejím měnícím se zevnějškem a novou rolí v domácnosti. Tělo ženy se stále zotavuje z porodu, hormony se přizpůsobují. Ženu mohou také zužovat obavy z bolesti, ze způsobení vnitřního zranění, z toho, že není stejná či že znovu otěhotní. Milování může také stimulovat nepříjemné unikání mléka. Na nějakou

dobu může žena ztratit zájem nejen o sex, ale i o partnera. Muž by měl být k ženě pozorný a měl by jí pomoci znovu nabýt hrdosti. Je také důležité, aby si oba partneři o svých obavách promluvili (Murkoffová a kol., 2007; Peachey, 2007). V některých případech, kdy byl muž přítomen porodu, na nějakou dobu přestává pociťovat sexuální touhu. Na svoji partnerku se přestává dívat jako na svoji milenku, ale vnímá ji jen jako rodičku a matku svého dítěte. Partneři nejsou na tuto situaci připraveni, těžce se s tím potýkají. Muž si najde milenku a odchází od rodiny. Psychologové popisují tento jev jako tzv. *Madonin komplex* (Chmel, 2004).

2 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1 Cíle práce

1. Zjistit názor porodních asistentek na přítomnost otců u porodu a jakým způsobem otce podporují.
2. Zjistit názor otců zda byli spokojeni s podporou porodní asistentky.

2.2 Výzkumné otázky

1. Podporují porodní asistentky přítomnost otců u porodu?
2. Jakými metodami podporují porodní asistentky otce u porodu?
3. Byli otcové spokojeni s podporou porodní asistentky?

3 METODIKA A CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU

3.1 Metodika

Ke zpracování praktické části bakalářské práce byla využita metoda kvalitativního výzkumného šetření. Sběr dat probíhal pomocí polostrukturovaných rozhovorů vlastní konstrukce. Rozhovory s porodními asistentkami byly uskutečněny na pracovně porodních asistentek, obsahovaly 10 otázek a byly zaměřeny na přítomnost otce u porodu a jeho podporu. Rozhovory s partnery rodiček probíhaly v průběhu čtvrté doby porodní na porodním boxe. Každý rozhovor obsahoval 20 otázek a byl zaměřen na podporu otce u porodu. Šetření proběhlo v měsících leden až únor 2012. Nahrávané rozhovory byly přepsány a analyzovány. Základem k provedení výzkumného šetření bylo zhotovení teoretické části bakalářské práce a ústní souhlas vrchní sestry gynekologicko-porodnického oddělení nemocnice Třebíč, p.o. k provedení výzkumného šetření.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Základní populaci tvořily dva výzkumné vzorky – porodní asistentky a partneři rodiček. Prvním výzkumným vzorkem bylo 8 porodních asistentek pracujících na porodním sále nemocnice Třebíč, p.o. Kritériem výběru k provedení rozhovoru byla ochota spolupracovat. Druhý výzkumný vzorek tvořilo 11 partnerů rodiček, které rodily v Nemocnici Třebíč, p.o.. Způsob výběru respondentů byl náhodný a založen na ochotě spolupráce.

4 VÝSLEDKY

V této části bakalářské práce analyzujeme údaje a uvádíme rozhovory s porodními asistentkami a partnery rodiček.

4.1 Rozhovory s porodními asistentkami

Rozhovor č. 1

Porodní asistentka, 27 let, pracuje na porodním sále 3 roky a její nejvyšší dokončené vzdělání je vysokoškolské zakončené titulem Mgr.

Jaký máte názor na přítomnost otců u porodu, uvedla, že každá žena by měla dobře zvážit, zda si vybrat k porodu partnera nebo kamarádku. Stává se, že je doprovod na obtíž nejen ženě, ale i personálu (přílišný vtipálek, partner omdlévající, přílišně pečující a jiné typy podobných tatínků). V případě komplikací u porodu, které vyžadují rychlé řešení, ženy rychle zapomínají, co se dělo, kdežto muž může být traumatizován po celý život. Myslím si, že žena by měla dobře zvážit, zda porod povede ke sblížení partnerů či naopak. Někdy je ale role partnera u porodu důležitá, dokáže ženu podpořit a povzbudit. Dle jejího názoru by se měl muž, jež chce být přítomen porodu, zúčastnit předporodního kurzu. „Muž by měl dobře vědět, ať už z kurzu nebo z vyprávění, do čeho jde. Často se setkávám i s tím, že je otec na porodním jen kvůli přání rodičky.“ Snažíme se muže vždy o průběhu porodu dostatečně poučit, během porodu je aktivně zapojit. Nemohu říci, že by předporodní příprava měla významný vliv. Záleží na povaze partnera rodičky a na tom, zda chce u porodu být a své ženě pomoci. Ne každý muž o to stojí a ne každé ženě je to příjemné. Snažím se mu vysvětlit průběh pobytu na por.sále, ukážu mu, jak může být ženě během porodu nápomocný, zapojuji ho při nácviu vhodných poloh rodičky během porodu, poučím ho o dýchání ženy během porodu. Nikdy ho nenutím. Co by jste vzkázala nastávajícím otcům, kteří chtějí být přítomni u porodu? „Je krásné být u porodu, ale nikdo by Vás neměl nutit, někdy je vhodnější doprovod zkušené kamarádky. Pokud ale chcete u porodu být, tak se informujte o tom, co vás čeká.“ Budoucím porodním asistentkám bych poradila, aby respektovali partnery u porodu a do ničeho je nenutili. A musí mít hodně trpělivosti.

Rozhovor č. 2

Porodní asistentka, 43 let, s jedenáctiletou praxí na porodním sále a ukončeným středoškolským vzděláním s maturitou.

Přítomnost otce u porodu vítá, neboť bývá rodiče oporou. Je zastávkyní názoru, že rodička tak má pocit větší jistoty. Navíc v případě, že porod ještě není v běhu, dělá partner rodiče společnost a čas čekání mohou strávit povídáním, zhlédnutím filmů a podobně. Nemyslí si, že účast v předporodním kurzu je nutná, důležitější je povaha partnera ženy. Účastníci kurzů jsou hlavně připraveni na skutečnost, že budou průběhu porodu přítomni a budou aktivně spolupracovat. Po prohlídce porodního sálu se seznámí nejen s prostory a jejím využitím, ale i s manipulací polohovací postele i se signalizačním zařízením. Jsou si také jistější, znají prostředí. Je ochotna aktivně zapojovat partnera do průběhu porodu, pokud má doprovázející partner zájem, tak to vítá. Do ničeho ho nenutí. *„Na partneru rodičky poznáte, zda chce pomoci své manželce či přítelkyni nebo jen čeká na příchod dítěte.“* Otce hlavně musí přesvědčit o tom, že při porodu je bolest fyziologická a aby rodičku povzbuzoval. Může rodiče provádět masáž, dopomoci ve sprše či ve vaně, oporu v případě, že rodiče vyhovuje pocházení po porodním boxu. Co by vzkázala nastávajícím otcům, kteří chtějí být přítomni u porodu? *„Jen přijďte, porod dítěte je krásná událost a určitě stojí za prožití.“* Co by poradila ostatním porodním asistentkám, jak se chovat k otci u porodu? *„To opravdu nevím. Každá porodní asistentka si musí najít svůj způsob jednání s partnerem rodičky. Jen myslete na to, že pracujete s lidmi.“*

Rozhovor č. 3

Porodní asistentka, 24 let, pracující na porodním sále prvním rokem. Studium zakončila na vysoké škole titulem Bc.

Jaký je její názor na přítomnost otců u porodu? Domnívá se, že otec u porodu je vhodný, pokud si to oba přejí. Je dobré spolupracovat v páru a ženy to často vnímají jako velikou podporu. Vnímá otce u porodu spíše kladně, nikdy se s nevhodným chováním otce nesetkala. Myslí si, že účast budoucího otce na předporodním kurzu je relativně zbytečná. Otec pouze doprovází a žena mu sama poví, co je jí příjemné.

Samozřejmě dostane informace na porodním sále od asistentky. Zda je rozdíl ve spolupráci s otcem u porodu, který se zúčastnil předporodního kurzu a který ne? Myslí si, že není. Naopak někdy se chovají až moc rozumně, neboť žádnou bolest neprožívají. Je ochotna aktivně zapojovat partnera do průběhu porodu a má s tím kladné zkušenosti. I otec potřebuje mít dostatek informací, takže komunikuji s oběma o progresi nálezů a předpokládaném průběhu porodu. Vlídne slovo také potěší. Často otce zapojím do relaxace s matkou, psychické podpory a když jde všechno dobře, tak i přestřížení pupečníku není špatné. Nastávajícím otcům by vzkázala, ať jsou v klidu a společně s ženou si užijí narození svého potomka. Každá asistentka na tuto problematiku může mít jiný názor. Rada? Respektovat přítomnost otce u porodu.

Rozhovor č. 4

Porodní asistentka má středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou a roční dálkovou nástavbou na ženskou sestrou, zakončené také maturitní zkouškou. Na porodním sále pracuje 26 let a tato práce ji stále naplňuje.

Jaký máte názor na přítomnost otců u porodu? Otec u porodu ano, pokud o to sám stojí. Rodička nemá pocit osamění v cizím prostředí, jsou na „to“ dva. Myslí si, že by se měl muž, jež chce být přítomen porodu, zúčastnit předporodního kurzu. *„Ano, ať má alespoň trochu představu o tom, že porod většinou neprobíhá jako v americkém filmu a mohou se vyskytnout i komplikace.“* Rozdíl ve spolupráci s otcem u porodu, který se zúčastnil předporodního kurzu: *„Většinou rozdíl není. Kdo chce být hnusnej, bude stejně.“* Je ochotna aktivně zapojovat partnera do průběhu porodu. Ne každý otec u porodu je ochoten spolupracovat. Stačí doprovod do sprchy, na WC, masáž zad, něco podržet, podat. Snaží se mu ukázat, co je potřeba, vysvětlit, zapojit hlavně v posledních fázích porodu, kdy mu doporučím, aby dýchal s rodičkou, držel nohu, masíroval záda, povzbuzoval a uklidňoval ji. Co by vzkázala nastávajícím otcům, kteří chtějí být přítomni u porodu? *„Jděte s partnerkou do kurzu, používejte rozum a cit. Ne brožurky, nezmatkujte, respektujte personál. A užijte si to!!!“* Co by jste poradila ostatním porodním asistentkám, jak se chovat k otci u porodu? *„Trpělivost, pevné nervy,*

nenechat se vytočit. Hajte svá práva. Vy máte zodpovědnost za matku i dítě, i když se to někomu nemusí líbit.“

Rozhovor č. 5

Porodní asistentka, 47 let, pracuje na porodním sále již 20 let a stále ji tato práce naplňuje. Studium zakončila na vyšší odborné škole jako porodní asistentka se specializací.

Jaký máte názor na přítomnost otců u porodu? Má pozitivní názor. Většinou jsou tam nastávající otcové rodičkám ku pomoci a pomohou svou přítomností i nám porodním asistentkám. Vždy je ale poznat, jestli tam je partner, protože chce partnerce pomáhat vše zvládnout, nebo naopak jen ze zvědavosti či je vyloženě k tomu donucen. To je tam i na obtíž. Myslí si, že muž, jež chce být přítomen porodu, se měl zúčastnit předporodního kurzu, aby věděl, co se očekává od něj a co má očekávat on od průběhu porodu. Rozdíl ve spolupráci s otcem u porodu, který se zúčastnil předporodního kurzu podle ní je. Otec, který se nezúčastnil předporodního kurzu neví, co ho čeká. Neví jaký může nastat průběh porodu či s jakými polohami pomoci partnerce. Ale nelze všechny doprovázející partnery rodiček hodnotit stejně, někdy nastávající otec, který se předporodního kurzu nezúčastnil, je více informován a aktivnější než otec, který se předporodního kurzu zúčastnil. Je ochotna aktivně zapojovat partnera do průběhu porodu. Když něco sděluje nebo vyžaduje po rodičce, vždy se obrací k oběma nastávajícím rodičům. Povzbuzuje otce tak, že po něm chce, aby partnerce naslouchal a nenechal se někdy odradit její náladou. Co by vzkázala nastávajícím otcům, kteří chtějí být přítomni u porodu? *„Pevné nervy a pak do dalšího společného života nehodnoťte chování své ženy při porodu.“* Co by poradila ostatním porodním asistentkám, jak se chovat k otci u porodu? *„Otec u porodu je prostě otec dítěte, kterého si vybrala žena a chce ho tam mít. Já chci, aby žena byla co nejvíce v pohodě, proto ho plně respektuji.“*

Rozhovor č. 6

Porodní asistentka, 44 let, pracuje na porodním sále již od roku 1988 a do zaměstnání chodí stále ráda. Studium ukončila na střední zdravotnické škole maturitní zkouškou.

Jaký má názor na přítomnost otců u porodu? Přítomnost otců je „dle mého názoru dost diskutabilní. Myslím si, že je opravdu věc každého páru, jak se rozhodnou, zda prožijí porod společně. Porod je velmi intimní věc, některá žena si nedovede představit mít v této nejintimnější chvíli svého partnera u sebe a naopak.“ Dle jejího názoru je lepší, když se muž předporodního kurzu zúčastní. Proč? Protože ho daná situace na porodním sále může překvapit, a z kurzu by měl být připraven. Ve spolupráci s otcem u porodu, který se zúčastnil předporodního kurzu a který ne, malý rozdíl je. Otec z předporodního kurzu je seznámen s prostředím porodního sálu, má nějaké informace o porodu a většinou ví jaké úlevové polohy může jeho partnerka využít a kdy ji může pomoci on sám. Ne vždy to platí. Opravdu záleží i na povaze a chování otce. Každá porodní asistentka se snaží otce do porodu aktivně zapojit. Některý otec spolupracuje velmi dobře, některý bohužel ne. Dle jejich zkušeností, většinou nespolupracují otcové, kteří byli k přítomnosti u porodu donuceni. Otci vždy vysvětlí předpokládaný průběh porodu, seznámí jej s tím, jak může své partnerce pomáhat jako je doprovázení do sprchy, masírování zad, pomáhaní v dýchání během kontrakcí, pomoc při úlevových polohách. Komunikace a zapojování partnerů do průběhu porodu je podporou, připadá si užitečný a nejenom na obtíž. Co by vzkázala nastávajícím otcům, kteří chtějí být přítomni u porodu? „*Nebojte se přítomnosti u porodu, ale musíte důvěřovat porodním asistentkám a nestavět se do opozice, když všechno nejde dle vašich představ! Všichni chceme, aby porod proběhl co nejlépe a narodilo se zdravé novorozeně.*“ Co by poradila ostatním porodním asistentkám, jak se chovat k otci u porodu? „*Hodně, opravdu hodně trpělivosti! Partneri rodiček se někdy nechovají podle Vašich představ a rad.*“

Rozhovor č. 7

Porodní asistentka, 29 let, nastoupila na porodní sál po ukončení studia na vyšší zdravotnické škole, kde vystudovala obor diplomovaná porodní asistentka. Na porodním sále pracuje 7 rokem.

Jaký máte názor na přítomnost otců u porodu? „*Určitě jsem zastánkyní přítomnosti otce u porodu. Jeho přítomnost je pro rodičku důležitá psychická podpora, kterou v průběhu porodu tak potřebuje.*“ Účast v předporodním kurzu nemá pro partnera rodičky velký význam. Někteří otcové si zapamatují informace z kurzu, ale většina přijde k nám na porodní sál a neví, vše jim vysvětlujeme z novu. Ve spolupráci s otcem u porodu je nejdůležitější, zda chce být on sám u porodu nebo je k přítomnosti donucen. A musí si ujasnit, zda chce rodičce pomoci nebo „*jen čeká na příchod dítěte.*“ Účast na předporodním kurzu není nutná. Každého partnera rodičky se snaží zapojit do průběhu porodu. Záleží na něm, zda bude aktivní nebo ne. Vysvětlí mu metody, které rodičce ulehčují první dobu porodní. Poučí jej o možných úlevových polohách, masáži zad, možnosti doprovodu do sprchy. Při samotném tlačení mu doporučí, aby rodičce přidržel hlavu, otřel čelo namočenou rouškou. Otce povzbuzuje slovně, podává jim informace o průběhu porodu a mluví i na ně a nejenom na rodičku. Mají pocit, že o nich víme. Dále jim názorně ukáže jak mohou rodičce pomoci při prožívání bolesti. Co by vzkázala nastávajícím otcům, kteří chtějí být přítomni u porodu? „*Zda se na přítomnost u porodu svého dítěte cítíte a nejste tomu donucen, jen do toho.*“ Co by poradila ostatním porodním asistentkám, jak se chovat k otci u porodu? „*Velmi důležitá je komunikace, tím nejvíc otce podpoříte.*“

Rozhovor č. 8

Porodní asistentka, 32 let, pracuje na porodním sále 10 let. Na porodní sál nastoupila po skončení studia na vyšší zdravotnické škole, kde vystudovala obor diplomovaná porodní asistentka.

Jaký máte názor na přítomnost otců u porodu? Osobně je zastánkyní přítomnosti otce u porodu, neboť je velkou podporou pro rodičku. Ona je v nelehké chvíli, v neznámém prostředí a pro některou může být samotný pocit, že se ocitá v nemocnici

nemilý vliv na psychickou stránku její osobnosti. A právě přítomnost někoho blízkého, kdo ji miluje a chce s ní dobrovolně prožít porod, má pozitivní vliv na její prožívání porodu. Samozřejmě partner rodičky nesmí být nikým a ničím k porodu donucený. Účast na předporodním kurzu není nutná. Ale na druhou stranu účast v něm, má své výhody. Zkušená porodní asistentka vysvětlí nejen průběh porodu, ale i změny v těhotenství a umožní páru prohlídku porodního sálu. Partner má představu, jak by měl fyziologický průběh porodu vypadat. Ale na druhou stranu, v dnešní době existují kvalitní knihy určené nastávajícím rodičům a z nich se také dozví mnoho cenných informací. Nesmí však čerpat z neoborných článků na internetu a přesycenost informací není také vhodná. „*Všeho s mírou.*“ Rozdíl ve spolupráci s otcem u porodu, který se zúčastnil předporodního kurzu, není moc znát. Partner, který na předporodní kurz nechodil, sice nezná prostředí, ale má načenou vhodnou literaturu nebo poslouchá naše rady a je s ním spolupráce, někdy lepší než s tím, který předporodní kurz navštívil. Nezáleží na tom, zda se předporodního kurzu zúčastnil, ale jestli je tam kvůli své milující osobě a chce jí pomoci a prožít s ní i závěr těhotenství. Je ochotna nastávajícím otcům pomoci a ráda s nimi spolupracuje, pokud ale chtějí oni. Když na nich vidí, že raději sedí opodál a přihlížejí, do ničeho je nenuť. Je to individuální. Při závěru porodu, doporučí, kde by měl být přítomen, ale nechám to na něm. Při tlačení v závěru druhé doby porodní mu vysvětlí, ať přidržuje rodičce hlavu, dolní končetinu, otře čelo namočenou rouškou. Někdy, stačí rodičku pohladit a vzít za ruku, jeho přítomnost je pro rodičku podporou. Podpora z její strany spočívá v tom, že s ním dostatečně komunikuje a nabádá rodičku, jak si nejvíce ulevit od kontrakcí. A právě to, že on vidí, jak se snaží pomoci jeho partnerce, která má bolesti, a nenechá ji bez pomoci, je pro něj podporou. Co by vzkázala nastávajícím otcům, kteří chtějí být přítomni u porodu? „*K porodu se nenechte nikým a ničím přemluvit. Je to jen Vaše rozhodnutí a Vy musíte vědět, zda chcete být přítomen příchodu Vašeho dítěte. Jen tak to bude pro Vás krásný zážitek, který se neděje každý den, na celý život.*“ Co by poradila ostatním porodním asistentkám, jak se chovat k otci u porodu? „*V dnešní době je přítomnost partnera rodičky u porodu zcela běžná věc, buďte k nim ohleduplní a hlavně trpělivý. Snažte se je*

zapojovat do průběhu porodu, mají pocit, že jsou užiteční. To chce jen praxi, teorie je na jedné straně, praxe na druhé.“

4.2 Rozhovory s partnery/otci

Rozhovor č. 1

Pavel, otec prvního dítěte pochází z Vysočiny a jejího krajského města Jihlavy. Je mu 35 let a dosáhl vysokoškolského vzdělání zakončeného titulem Bc.

Zúčastnil jste se spolu s partnerkou předporodního kurzu? „Ano zúčastnil jsem se. Jelikož manželka byla poprvé těhotná, tak jsme se rozhodli, že bude dobré se zúčastnit předporodního kurzu, kde nás připraví na příchod potomka. Předem nám vysvětlí, co můžeme očekávat před porodem, během porodu i jak si počínat s narozeným potomkem.“ Žádné rady, zkušenosti a informace od jiných matek, tchyní, kamarádek a internetu, nenahradí přímý kontakt. Byli si vědomi, že každé těhotenství, každý porod probíhá jinak.

Myslí si, že se jejich vztah ještě více utužil, že se oba začali ještě více těšit na příchod miminka. V prvních lekcích předporodního kurzu porodní asistentka vysvětlila jaké změny probíhají v průběhu těhotenství v těle nastávající maminky. Také zdůraznila, čeho by se měla těhotná žena vyvarovat. Informovala o možnosti návštěvy porodního sálu. Pobyt u porodu mu na jedné straně účast na předporodním kurzu usnadnila, na druhé i ne. „Je pravda, že jsme věděli jak si počínat při porodu. Bohužel jedna věc je teorie a druhá je realita, kdy jsem se snažil manželku vést porodem, pomáhal jsem jí s úlevovými polohami i se správným dýcháním během kontrakcí. Bohužel jsem nedokázal manželku vést i při silných stazích, např. v tom jak má správně dýchat.“ Co ho vedlo k přítomnosti u porodu? Kdo si to přál? Přáli si to oba. „Spolu jsme dítě zplodili a spolu jsme jej přivedli na svět“. Jaký měl pocit při příchodu do porodnice? Pocity byly smíšené, neboť nevěděl, zda je to již porod nebo nikoliv. I když věděl, co se bude dít a jak prostředí porodnice vypadá, nevěděl jak dlouho bude porod probíhat a jak ho budeme zvládat, protože jsme rodili poprvé. Porodní asistentka jim ukázala prostory porodnice, samotný sál. Bylo to příjemné, opakování teorie, částečně i uklidnění, že všechno je tak, jak jsme si to zapamatovali z první návštěvy. „Personál

(porodní asistentka, lékař i primář) nám sděloval v jaké fázi porodu jsme, co se děje, jaké látky se budou aplikovat a co způsobí. Byli jsme aktéry, kteří byli dobře připravováni a prováděni děním. Vytvářeli jsme s personálem tým, kde všichni mají stejný zájem.“ Porodní asistentka se mnou hovořila o možnostech pomoci ženě dopomoci při úlevě od bolestí. „*Moje přítomnost byla manželce příjemná, neměla pocit, že na všechno zůstává sama.*“ Porodu jsem se zúčastňoval aktivně, pomáhal jsem ženě překonat stahy, bolest zad. Při měření křivky ženu připravoval na blížící stah. Při samotném porodu dítěte ženu uklidňoval, pomáhal ji dodýchat stahy, držel ji za ruku, v poslední fázi přidržovat nohy k břichu a držení masky na kyslík. „*Střihání pupeční šňůry a focení našeho miminka bylo krásným závěrem porodu. Zároveň jsem si uvědomil, že krev proudící v tomto novém životě, je z poloviny moje a z druhé manželky. Že si na svět přináší nejen naše dobré, ale i špatné vlastnosti, které můžeme výchovou změnit.*“ Jaké měl pocity v průběhu porodu a po porodu? Smíšené, neboť nevěděl, jak by mohl aktivněji své ženě pomoci k úlevě od bolestí, i přesto, že mu porodní asistentka radila, jak ženě pomoci. Co nejvíce usnadňovalo otci pobyt u porodu? „*Příjemný personál vstřícné nápovědy, časté úsměvy a povzbuzení, i Vy.*“ I samotné prostředí porodního sálu, které nepůsobilo vůbec depresivně. Nejtěžší byl závěr porodu, zda „*naše dítěátko i manželka budou v pořádku.*“ Nejvíce pomohla porodní asistentka svým klidným slovem. „*Po porodu dítěte nastala velká úleva a ohromné pocity štěstí, že jsme už tři.*“ Teprve nyní si uvědomil, že „*nejdůležitějším členem naší, zatím jen tříčlenné rodiny, je právě to malé bezbranné, ale pro nás nepředstavitelně krásné, naše dítě.*“ Zda pociťoval v průběhu pobytu na porodním sále podporu ze strany porodní asistentky, řekl: „*Ano pociťoval. Nejvíce to, že mi vysvětlovala, co mám dělat a že pomáhala manželce. Manželka byla šťastná, že jí pomáhám nést, i když jen svojí přítomností, bolest i radost z nového života.*“ S chováním i podporou porodní asistentky byl velice spokojený. Nebylo to rodičovské nebo učitelské poučování. Byla to síla vědomostí, podaná srozumitelně a s laskavostí. A co by vzkázal porodním asistentkám? „*Ať jim vydrží pozitivní nálada, neboť nejvíce pomůže budoucím maminkám i otcům fakt, že nejsou na obtíž. Rozhodně by tuto práci neměli dělat lidé, které to nebaví, přenáší to na budoucí maminku a není to pak pozitivně vnímáno.*“ Novorozeně se má narodit do

prostředí teplého pohodou, optimismem a samozřejmě i fyzického tepla. Vždyť právě opustilo prostředí, které je tak odlišné od vnějšího světa.

Rozhovor č. 2

Lukáš, pochází z malé vesničky Ratibořice a je mu 26 let. Vystudoval střední školu a nyní byl přítomen prvního porodu.

Muž se spolu s manželkou předporodního kurzu zúčastnil. Hlavně proto, že škola jej vůbec nepřipravila k tak závažné situaci. Chtěl vědět, co ho čeká u porodu a aby mohl své partnerce co nejvíce pomoci v těhotenství, při porodu i po porodu, co a jak si připravit když přijde i s malým z porodnice domů. Na kurzu se dozvěděl všechno, co mu škola a rodina neuměla dát, hodně nových a zajímavých věcí o průběhu těhotenství, porodu a o poporodní péči o partnerku a dítě. Byli informováni o tom, jak se plod během těhotenství vyvíjí, kdy jet do porodnice, jaké úlevové polohy může partnerka při porodu využít a další, teď si vše nevybavuji. Vztah k ženě se změnil pouze v tom, že si uvědomil, čím vším si musí projít a proto se jí snažil vše usnadnit vstřícností a větší tolerancí. Účast u porodu byla po absolvovaném kurzu méně obtížná, nebyla úplně neznámá. Věděl jaké prostředí je čeká, neboť se v rámci předporodního kurzu zúčastnili prohlídky porodního sálu a měli základy o fyziologickém průběhu porodu. Co je vedlo k přítomnosti u porodu? Ze začátku si to více přála partnerka, ale postupem času se vše změnilo a on změnil názor, chtěl partnerce pomoci při bolestech. Uvědomil si, že svatební slib „*Budu Tě provázet v dobrém i zlém*“, není věta jen tak. Při příchodu do porodnice měl pocit, že se přiblížil „*náš dlouho očekávaný den, bál jsem se, ale zároveň těšil.*“ Bál se o manželku, o dítě, které se ještě ani nenadechlo. Pociťoval i strach o sebe, aby byl oporou a ne přítěží. S prostředím porodních sálů se seznámil při prohlídce porodnice v rámci předporodního kurzu. Prováděla je porodní asistentka a ochotně vysvětlovala a zodpověděla i několikrát dotaz, který se řešil třeba teoreticky v kurzu. Před kurzem se snažil informovat na internetu, ale dospěl k tomu, že bez řádného vysvětlení a opakování „*všetečných*“ dotazů, budu stále nevědomý. O čem hovořila porodní asistentka? O všem, na co se dokázal zeptat, ale došlo i na nevyslovené dotazy, o průběhu porodu, o pomoci partnerce, jako doprovod do sprchy,

dýchání s partnerkou, masáže zad a seznámila i s prostředím porodního boxu. Zúčastňoval se aktivně porodu? „*Ano zúčastňoval, protože jsem chtěl partnerce co nejvíce ulehčit porod. Dýchal jsem s ní v průběhu kontrakcí, doprovázel do sprchy, masíroval záda ve sprše, držel hlavu a nohy při kontrakcích, snažil se ji rozveselit a povídal jí o svých představách, jak se budeme střídat při vstávání k plačícímu dítěti, jen kojit se mi nikdy nepodaří. To jí vždy rozesmálo a byla do další kontrakce pohoda.*“ Většinou věděl dopomoci při porodu, protože byl informovaný již z předporodního kurzu. Pokud bylo ovšem třeba, porodní asistentka, která se starala o partnerku v průběhu porodu, vysvětlovala, napovídala a vždy byla připravena názorně ukázat, jak správně masírovat záda, jak dopomoci při různých úlevových polohách. Jaké byly pocity v průběhu porodu a po porodu? Rozpačité, zdálo se, že všechno moc dlouho trvá, nikdo se nesnaží, asistentky, lékaři nic nedělají, nedokáží partnerce pomoci při bolestech. „*Nechtěl jsem pochopit, že spěchem a neuváženým zásahem, bych mohl udělat víc škody než užitku.*“ Po porodu si oddechl, že partnerka i novorozený syn, jsou v pořádku a vše proběhlo bez větších komplikací. Co nejvíce usnadňovalo pobyt na porodním sále? Nejvíce pomohla myšlenka, že již brzy bude konec a „*já uvidím své dlouho očekávané dítě a manželka si oddechne a bude mít vše nepříjemné za sebou.*“ Nejhorší byla celá doba, kdy přítelkyně měla bolesti, kdy měl pocit, že nikdo nic nedělá a všem to bylo jedno. Trpělivost a přívětivost asistentek obdivoval. A co mu nejvíce pomohlo? Pocit, že snad bude brzy konec a budeme mít naše vytoužené dítě, že „*maminka i miminko*“ budou zdravé. Pociťoval v průběhu pobytu na porodním sále podporu ze strany porodní asistentky? „*Vůbec ne, porodní asistentka, která pečovala o partnerku asi nemá ráda otce, zdála se mi odtahovaná a i když mi radila, měl jsem pocit, že jsem na obtíž. Nevím v kom je chyba zda ve vřelé vstřícnosti zdravotnického personálu nebo v mé neochotě se podílet na čemkoli s někým, kdo mě asi nemá rád. Nevím, ale asi nebyla sama dost připravena na takovouto práci a pro komunikaci s pacientem, postrádal jsem porozumění.*“ Chování porodní asistentky, která se o ně starala, se mu nelíbilo. „*Na porodní asistentce bylo vidět, že ji obtěžujeme a z toho jsem byl zklamán.*“ Když však přišla ke konci porodu jiná porodní asistentka, byl to úplný opak té první. Byla ochotná vše zodpovědět a poradit, uměla povzbudit i usmát se. Najednou

měl pocit jistoty. Co by vzkázal porodním asistentkám? *„Ať se víc snaží pomáhat rodičkám, ony to opravdu potřebují. A hlavně ať otcům nedávají najevo, že jsou jen přítěží života žen.“*

Rozhovor č. 3

Petr, 29 let, otec prvního dítěte, pochází z města Ostrov, ale nyní bydlí ve větší vesnici Hartvíkovice. Vystudoval střední školu zakončenou maturitní zkouškou.

Předporodního kurzu se nezúčastnil, jelikož partnerka také tento kurz nenavštěvovala. Nikdo je o kurzu neinformoval. O porodu a výchově dítěte hodně mluvili, četli různé knihy a čerpali z vyprávění rodičů, prarodičů a kamarádů. Co je vedlo k přítomnosti u porodu? Chtěl být u porodu, abych byl své partnerce podporou. Přáli si to oba. *„U zplazení jsme byli oba, tak i u porodu a při výchově dítěte bychom měli být spolu. Slíbili jsme si, že budeme podporovat jeden druhého a budeme se dělit nejen o radosti, ale i starosti.“* Při příchodu do porodnice nevěděl co ho čeká, jak bude porod probíhat, co všechno se bude dít. Měl i nepříjemné pocity, jaký bude personál porodnice. Všechno bylo cizí, odtahité, nemám rád pach dezinfekce, upjatost a strohost nemocničního prostředí. S prostředím porodních sálů je podrobně seznámila porodní asistentka a také s využitím porodního boxu. *„Přiznávám, že jsem chvílemi nevnímal, co mi kdo říká, nechápal jsem, proč je to důležité.“* Kdo informoval o průběhu porodu? *„Lze říct, že jsem byl po celou dobu porodu s manželkou. Průběh jsem sledoval, ale odborné termíny nebo pro mě nové jsem vůbec nepřijímal, připadaly mi nepotřebné.“* O čem hovořila porodní asistentka? *„Nehovořila jen k jednomu, ale komunikovala s námi oběma. Nepřipadal jsem si tam zbytečně.“* Porodní asistentka průběžně říkala, co se bude dít a co bude dělat, jako například, že bude zvyšovat dávky infuze, že poslechne ozvy plodu, že provede vnitřní vyšetření ženě a další. Porodu se aktivně zúčastnil, doprovázel přítelkyni do sprchy, při tlačení jí držel nohu a druhou rukou jí podpíral hlavu. Poté co mu porodní asistentka vysvětlila, jak správně dýchat během kontrakcí, tak se partnerce alespoň takto snažil pomáhat. Dále byl i přítomen šití porodního poranění přítelkyně, aby byla klidnější a nemyslela na to. A samozřejmě udělal i prvních pár fotek syna i s přítelkyní. *„Přítelkyně má můj velký obdiv jak to bez*

problémů zvládla, byla statečná. A teď si zaslouží, abych jí přichystal jídlo, které nám porodní asistentka donesla na posilněnou.“ Jaké měl pocity v průběhu porodu a po porodu? „Pocity jsem měl zvláštní někdy i hrůzostrašné, když jsem například slyšel křik rodící maminky z jiné místnosti, tak to bylo trochu děsivé, ale jinak si myslím, že pokud to jde tak by měl být každý otec přítomen u porodu, protože když jsem viděl, jak se Tomášek narodil, tak to byl jeden z nejkrásnějších okamžiků na světě.“ Co mu nejvíce usnadňovalo pobyt na porodním sále? Nádherné prostředí porodnice a již neměl pocit, že jsou v nemocnici, jejíž prostředí nemá rád, i příjemný personál, který se stará o budoucí matky. A který okamžik u porodu nejtěžší? Nejtěžší byla doba, kdy měla přítelkyně kontrakce, tedy celá první doba porodní a tlačení. Pocit, že nemůžete milovanému člověku, pomoci od bolesti, je nejhorší prožitek. Sílu mu dodávala porodní asistentka, která mu neustále doporučovala, jak může ženě pomoci zmírnit bolesti. Povzbuzovala ho i přítelkyni přívětivým hlasem a neustálým úsměvem. Pociťoval v průběhu pobytu na porodním sále podporu ze strany porodní asistentky. Největší podporou byly informace o postupujícím porodu jak od porodní asistentky tak od lékaře, uklidňující hlas porodní asistentky a její ochota pomoci partnerce ke snížení bolesti při kontrakcích. Obdivuji tu nezměrnou snahu mluvit srozumitelně k lidem, kteří vás „neposlouchají“, musí to být vysilující. S chováním porodní asistentky byl spokojen a je přesvědčen, že i „za manželku mohu říci ano“. Mile je překvapil přístup porodní asistentky i lékaře. „Budeme-li mít i další dítě, určitě přijdeme sem do třebíčské porodnice. Určitě se o své dobré zkušenosti podělím nejen v rodině, ale i mezi kamarády.“ A co by jste vzkázal porodním asistentkám? „Pevné nervy, spoustu zdravých narozených dětí a trpělivost s námi, budoucími otci u porodu.“

Rozhovor č. 4

Jiří, 39 let, má s manželkou již druhé dítě. Byl přítomen i u porodu jejich prvního dítěte. Pochází z Moravských Budějovic a jeho nejvyšší dokončené vzdělání je střední odborné s maturitou.

Předporodního kurzu se neúčastnili. Měli nějaké zkušenosti z předchozího těhotenství, porodu i v péči o dítě. V těhotenství s manželkou hodně komunikovali a

přečetli i knihu, kterou si manželka koupila. Ovšem prožívání tohoto těhotenství nebylo, tak intenzivní, jako prožívání prvního, není k tomu již tolik času. Co vedlo k přítomnosti u porodu? *„Už jsem jednou u porodu byl, proto jsem chtěl jít i podruhé. Je to dobré, protože člověk si uvědomí, jaké to pro matku musí být a snaží se ji v těchto těžkých chvílích být alespoň trochu možnou oporou a samozřejmě je krásný ten prvotní pohled na dítě a mít ho v náruči.“* Při příchodu do porodnice měl pocit příjemný, mohl porovnat novou porodnici se starou. Jen to čekání na chodbě při příjmu než se vyřídí veškeré formality je takové dlouhé. S prostředím porodních sálů je nikdo neseznamoval. Jen porodní asistentka nám dala míč a řekla, že si můžeme pustit rádio. Při vyšetření porodní asistentkou, nám sdělila, že se blíží konec porodu a že nás chce vidět pan primář, ke kterému manželka docházela do prenatální poradny. Od příjmu nám porodní asistentka neustále říkala, že manželka nemůže mít takové bolesti, co říká. *„Ale jak to ona může vědět?“* Žena porodila do 2 hodin od příjezdu do porodnice. Mluvila s námi převážně o porodu, ale nepřemohla se. Donesla nám pití a po porodu manželce jídlo. Měla další rodičku na sále, tudíž neměla na nás tolik času. Zúčastňoval jste se aktivně porodu? Pomáhal jsem manželce jak bylo potřeba, snažil jsem se jí být oporou i při samotném průběhu porodu. Přidržel jí hlavu při tlačení v závěru porodu a držel za ruku. Nafotil jsem i pár fotek *„našeho miminka“*. Při ošetření porodních poranění jsem se snažil být manželce nablízku, aby neměla pocit osamění. *„Nevěděl jsem a nevím jak se přesně aktivně účastnit. Pouze jsem manželku držel za ruku, slovně ji podporoval a chválil a v závěru při tlačení přidržel hlavu. Porodní asistentka mi s ničím neporadila.“* Pocity jsem měl příjemné, že vše proběhlo bez komplikací, byly totiž u prvního dítěte a oba, *„manželka i chlapeček“*, byli v pořádku. Pobyt nejvíce usnadňovalo krásné nové prostředí porodního boxu a příjemný lékařský personál porodnice. Který okamžik u porodu byl nejtěžší? *„Opravdu nevím, nemohu bohužel odpovědět. Celý porod je jeden těžký okamžik v životě člověka. Podporu jsem od porodní asistentky necítil. Povzbuzovali jsem se navzájem s manželkou a dodávali si sílu.“* Porodní asistentka se snažila plnit svoje povinnosti, v případě potřeby jsme se mohli na cokoliv zeptat, odpověděla nám, ale ne vždy s ochotou a vstřícností. Spokojenost s chováním porodní asistentky? Každý jsme nějaký, a ne každý den máme

náladu usmívat se. Co by vzkázal porodním asistentkám? „*Spoustu příjemných rychlých porodů bez komplikací a spoustu příjemných porodních asistentek, které tu práci dělají pro radost a ne jen pro peníze.*“

Rozhovor č. 5

Radek, 33 let, je otcem prvního dítěte. Pochází z Frýdku-Místku, ale nyní bydlí ve vesničce Lukov na Vysočině. Tento respondent dokončil střední odbornou školu zakončenou maturitní zkouškou.

S manželskou se předporodního kurzu nezúčastnili. Myslí si, že i bez přítomnosti na tomto kurzu, u porodu obstáli dobře. Mají skvělé rodinné zázemí. Obě babičky jsou skvělé, vzdělané a se svým vzděláním si věděly od prvopočátku rady. Péči o dítě s pomocí babiček určitě zvládnou a nějaké ty knížky a články z internetu mají nastudované (smích). Co je vedlo k přítomnosti u porodu? „*Já jsem osobně chtěl být u porodu, nabídl jsem to manželce a ona souhlasila. Těšil jsem se na příchod naší první dcery a chtěl jsem s ní být od samého počátku jejího života. Rozhodl jsem se ještě dřív než jsme věděli o jaké pohlaví půjde. Samozřejmě mě k tomu vedla i skutečnost, že ženě pomohu během porodu svou přítomností.*“ Obě babičky tvrdili, že pohoda je poloviční úspěch léčby. Při příchodu do porodnice měl smíšený pocit, nevěděl, co ho bude přesně čekat, jaký personál, prostředí i jaký bude průběh porodu. Věděl, že každý průběh těhotenství a porodu nezávisí na tom kolikátý porod to je, ani na věku rodičů. Zároveň se neuvěřitelně těšil na příchod dcery na svět. S prostředím porodních sálů jej seznámila porodní asistentka poté „*co jsem hned při příchodu zaplatil 500 Kč.*“ Porodní asistentka informovala o průběhu porodu. Ocenil by více srozumitelnějších informací. Cizí - latinská slova by porodní asistentky ve vztahu k rodičům neměly používat, i když ví, že právě jim zase chybí výstižný český termín a ani ten nemusí být pro nezdravotníka srozumitelný. Porodní asistentka jej seznámila s prostředím porodních sálů, vysvětlila jaké úlevové polohy může manželka využít, informovala o možnosti pobytu manželky ve vaně nebo ve sprše i o průběhu porodu. Zúčastňoval se aktivně porodu? „*Ano, manželce jsem se snažil pomáhat. Doprovázel jsem ji do sprchy, při poloze na boku ji držel nohu, zespoda pod kolenem, a při závěrečném tlačení ji podpíral hlavu.*“

Podporoval jsem ji i slovně, říkal jí, že je šikovná a že to zvládne. Psychická podpora je v některých situacích důležitější než fyzická. Po samotném porodu dcery na svět jsem fotil a dal velký obdiv manželce.“ Porodní asistentka radila manželce, co má dělat a v jaké poloze má být. Díky tomu se přizpůsobil a pomáhal. *„Přímo mně, jak manželce pomoci neporadila, ale domnívám se, že pokud otec dobře naslouchá rady rodiče, tak ví co má dělat. Když řekla, že si může nohu přidržet sama, z toho jsem usoudil, že právě tady bych ji mohl pomoci. S úlevou mohu říct, že jsem to vládl.“* Jaké byly pocity v průběhu porodu a po porodu? Smíšené po celou dobu, nervozita a nedočkavost, kdy už bude po všem, ale i statečnost mojí ženy. Po porodu byly pocity také smíšené, ale navíc šťastné, že je to už za námi, hlavně za manželkou. Nejvíce usnadňovalo pobyt na porodním sále příjemné prostředí, nové zařízení a výbava samotného porodního boxu. Všichni byli milí a usměvaví. O žádném těžkém okamžiku neví, celý porod je těžký. Teprve tento zážitek přesvědčí muže, více si vážit žen. Podpora ze strany porodní asistentky tam byla hlavně pro manželku, *„já jsem podporu nepotřeboval, věřil jsem si.“* S chováním porodní asistentky byl spokojený. Důležité bylo, jak se chová k manželce a to bylo velmi kvalitní. Co by vzkázal porodním asistentkám? *„I přes nějaké drobnosti, skvělá práce! Jen tak dál!“*

Rozhovor č. 6

Pavel, 30 let, bydlí v městečku Jaroměřice nad Rokytnou a nyní se stal otcem prvního potomka. Respondent vystudoval vysokou školu, kde získal titul Ing.

Spolu s manželkou se zúčastnili předporodního kurzu, který vede jedna z porodních asistentek ze zdejší porodnice. A jak říká *„předporodního kurzu jsme se účastnili proto, aby jsme byli psychicky i fyzicky připraveni na porod. Jsou to skutečnosti, které mohou průběh porodu ovlivnit.“* Dozvěděl se informace o průběhu těhotenství a porodu, jaké změny se dějí v manželčině těle a poté si začal své manželky více vážit a pomáhat. A co usnadnění pobytu u porodu? Jsem rád, že jsem se s manželkou kurzu zúčastnil. Dozvěděl jsem se, jak má porod probíhat, jaké mohou nastat komplikace a jak bych mohl manželce během první doby porodní pomoci. Pozitivně hodnotil i prohlídku porodního sálu. *„Věděl jsem do čeho jdu.“* Porodu ze

účastnil proto, chtěl jsem vidět příchod prvorozeného syna na svět. Přál si to on i jeho manželka. Je názoru, že přítomnost otce vede k budoucím lepším vazbám v rodině.

Při příchodu do porodnice byl velmi unavený a vyčerpaný. Prostředí jsem znal, ale i nervozita měla u mě své místo. Nevěděl jsem jaký bude průběh porodu, zda bude vše s manželkou i se synem v pořádku. Teorie a praxe mohou být hodně odlišné. S prostředím porodního boxu mě seznámila porodní asistentka, která nás měla po celou dobu porodu v péči. Informací o průběhu porodu se nám dostávalo od lékaře ve službě i porodní asistentky. Vysvětlovali každý i nevyslovený dotaz, veškeré kroky, které je zapotřebí udělat, kdy co podávají atd. Porodní asistentka byla ochotná a vstřícná, každý dotaz byl pro ni výzvou, kterou se snažila splnit. Hovořila o tom jak mohu manželce právě v ten daný moment pomoci, zda nechci uvařit kávu, zda porod zvládám a není mi nevolno. A co aktivita během porodu? *„Dýchal jsem s manželkou, podpíral ji během kontrakcí, aby se jí ulevilo od bolesti. Dále jsem ji doprovázel do sprchy a říkal ji po kolika minutách má stahy. Mezi jednotlivými stahy jsem se jí snažil rozptýlit, aby neměla obavy z bolesti.“* Věděl jsem, jak mám partnerce pomáhat. Pamatoval jsem si informace z předporodního kurzu, rady od porodní asistentky jsem nepotřeboval. I když se několikrát ptala, zda něco nepotřebujeme. Během porodu mě přepadalo hodně pocitů, které se prolínaly, únava, štěstí, radost, obava o zdraví manželky i syna. A po porodu? Pocit obrovského štěstí a radosti. Pobyt na porodním sále mi zpříjemňovalo nové prostředí, pohodlí a soukromí, které nám bylo dopřáno. Také ohleduplnost personálu. Nejtěžší dobou byla pro muže očekávání než nastanou kontrakce nebo se začne něco dít. *„Manželce odtekla plodová voda, tak jsme museli jet do porodnice. A právě to čekání, než začnou kontrakce, bylo nejtěžší. V porodnici jsme strávili několik hodin, byl jsem unavený, protože porod probíhal brzo ráno a celou noc jsem probděl.“* Největší oporou mi byla manželka, byla klidná, vyrovnaná a to mi dodávalo sílu. A co podpora ze strany porodní asistentky? Podporou mi byla její profesionalita, klid s jakým prováděla všechny úkony, mluvila klidným vyrovnaným hlasem. I chování bylo velmi ochotné, laskavé a profesionální. Hodnotím pozitivně. Co by jste vzkázal porodním asistentkám? *„Studujte s chutí usilovnou. Je to nádherná profese i když přicházení na svět je tak bolestivé.“*

Rozhovor č. 7

Jan, 45 let, se nyní stal otcem třetího dítěte. Porodu byl však přítomen podruhé. Bydlí v Třebíči a vystudoval vysokou školu zakončenou titulem Mgr.

Předporodní kurz nejdříve chtěli navštěvovat, ale nakonec jsme si to rozmysleli. Toto rozhodování zakončili tím, že mají přece už dvě děti, které chodí do základní školy a také to zvládli bez předporodního kurzu, tak i porod našeho třetího dítěte zvládnou. Přečetli si nějaké knihy a hledali informace na internetu. Myslím, že jim to dostatečně postačilo. Co vedlo k přítomnosti u porodu? *„Nad tímto jsme vůbec nepřemýšleli. Byl jsem přítomen i porodu druhého dítěte, tak proč bych nemohl být u zrození našeho třetího potomka. U prvního porodu jsem nebyl, jelikož v té době nebyla přítomnost manžela, ještě takovou samozřejmostí a nebo spíš to nebylo takzvaně žádoucí. Jak si tak vzpomínám ani nás to s manželkou nenapadlo, že bychom o to mohli požádat.“* Při příchodu do porodnice byl dost vyděšený. I když měl nastudovány různé knihy a články, nevěděl co se bude dít. Věděl, že každá porodnice je jiná, používá jiné metody vedení porodu. *„A ta v Třebíči, od porodu našeho druhého dítěte, prošla přestavbou. Jakmile se mě ujala milá porodní asistentka, hned jsem se cítil lépe.“* S prostředím porodních sálů jej seznámila porodní asistentka a s úsměvem odpovídala na všechno, co se ptali, i na to, co jim z načtených knih a předchozích zkušeností nebylo jasné. O průběhu porodu informovala lékařka i pan primář. *„Nejvíce však porodní asistentka, která nás měla v péči. Každý úkon vysvětlila, proč se dělá a co znamená.“* Nejdříve jej seznámila s prostředím porodního boxu, vysvětlila jak se manipuluje s porodnickým lůžkem i kde je signalizační zařízení. V průběhu porodu informovala, co bude u manželky právě dělat, jak porod postupuje. Doporučila i ukázala polohy, které manželce, alespoň trochu zmírní bolestivost kontrakce a jak mohu být nápomocný, nabídla i možnost využití vany, sprchy. Při chůzi rodičku podpíral, v poloze vleže na boku jí přidržoval nohu pod kolenem, při samotném tlačení jí podpíral hlavu a otíral obličej navlhčenou rouškou. Dále jí doprovázel do sprchy a podával pití k lehkému svlažení. Neustále s ní komunikoval a chválil jí. Něco si pamatoval z předchozího porodu a něco si načetl. Ale porodní asistentka stále říkala, jak může právě manželce v danou chvíli pomoci, byl jistější. Jaké byly pocity v průběhu porodu a po porodu?

„Byl jsem po celou dobu klidný, neboť porod probíhal rychle a bez problémů, ale ta nervozita tam přece jen byla. A teď jsem nejšťastnější chlap, protože se nám konečně, po dvou dcerách, narodil syn.“ Pobyt na porodním sále nejvíce usnadňovalo nové hezké prostředí porodnice, porodní asistentka i lékař svojí ochotou a samozřejmě manželka svojí statečností. Nejtěžší byl příjezd do porodnice, dlouhé čekání než s manželkou sepíše papíry k příjmu. Jaká se bude starat o manželku porodní asistentka, bude milá a ochotná jako minule, nebo to bude protivná ženská? Jak bude porod probíhat? Je s manželkou a dítětem vše v pořádku, když se tak dlouho nic neděje? Takové otázky ho napadali po celou dobu čekání na chodbě. Pociťoval v průběhu pobytu na porodním sále podporu ze strany porodní asistentky? *„Pociťoval. Nejvíce mě podpořila tím, že komunikovala s námi oběma a nejenom s manželkou a tím, že mi poradila, co mohu pro manželku udělat, jak jí ulehčit prožívání kontrakcí.“* S chováním porodní asistentky byl spokojen. Myslí si, že v této porodnici jsou samé milé a ochotné porodní asistentky, které tato práce baví. Všichni mají radost, když vše *„šlape jako hodinky“*. Co by vzkázal porodním asistentkám? *„Mějte s námi, doprovodem u porodu, trpělivost, jakou máte doted, určitě to není někdy s námi jednoduché.“*

Rozhovor č. 8

Jiří, 26 let, byl přítomen prvního porodu. Bydlí v samotné Třebíči a vystudoval střední školu s maturitou.

Předporodního kurzu se zúčastnili. Hodně informací jak o těhotenství, porodu i péči o dítě se také dočetl z různých brožur a z internetu. Ale najít důvěryhodné informace na internetu není nic snadného. Kurz je uklidnil v tom, že porodní asistentka, která tento kurz vedla, informovala nejen o pravděpodobném průběhu porodu, ale i komplikacích, které mohou nastat, hovořila profesionálně a s klidným hlasem. Oceňuji prohlídku porodních sálů. Zábavný byl nácvik dýchání (smích). V rámci kurzu by ocenil výměnu zkušeností s ostatními *„tatínky“*. K partnerce se vztah nezměnil, neboť si jí váží od počátku jejich vztahu, jen se ještě více upevnil. Účast na předporodním kurzu mu pobyt u porodu ulehčila tím, že byl už seznámen s prostředím a věděl, jak má porod probíhat a jak může být manželce nápomocný. Co vedlo k přítomnosti u porodu?

„Dlouho jsme nad tímto hovořili. Abych řekl popravdě, k porodu jsem nejdříve vůbec nechtěl jít, víte nemám rád nemocniční prostředí. Báł jsem se, že neunesu bolest se kterou dítě přichází na svět. Manželka si moji přítomnost u porodu moc přála“. Po absolvování předporodního kurzu se rozhodl, že se porodu zúčastní. „Jsem rád, že jsem mohl být přítomen zrození našeho miminka.“ Při příchodu do porodnice byly pocity smíšené, strach, nervozita, ale i úleva, že se konečně manželčino těhotenství blíží ke konci a uvidí toho tvorečka, kterého zatím znali jen přes manželčino břicho a pomocí ultrazvuku. I když nebylo nikde patrné, že by něco na miminku bylo v nepořádku, báł se, aby mělo třeba všechny prstíčky atd.. S prostředím porodních sálů jej seznámila porodní asistentka už v rámci předporodního kurzu. „I při příchodu dnes k porodu mě i manželku porodní asistentka seznámila s prostředím, hlavně porodního boxu, jeho využitím.“ O progresi porodu jej informoval lékař i porodní asistentka. Občas některé informace nechápal, mluvili v lékařském jazyce, ale nebál se zeptat, co to znamená. Vždy se shledal ochotnou odpovědí. O čem s nimi hovořila porodní asistentka? „Jak jsem říkal, nejdříve nás seznámila s porodním boxem a po celou dobu porodu nás informovala, jak porod probíhá. Pomohla mi s tím, jak mohu manželce pomoci, ale prohodila i slova běžného života, která se netýkají jen porodu, a tím odlehčila situaci. Bylo to velmi příjemné.“ Péče spočívala v tom, že manželce podával pití, vždy jen trochu svlažit, přikrýval ji a zase odkrýval, co jí bylo zrovna příjemné. Doprovázel ji do sprchy a podpíral při chůzi. Při tlačení jí přidržoval hlavu a otíral čelo navlhčenou rouškou. Hladil ji po vlasech, držel za ruku a slovně ji spolu s porodní asistentkou povzbuzoval a chválil. Věděl, jak pomoci z předporodního kurzu a nastudované literatury. „Když na mě porodní asistentka, viděla, že asi tápu, hned mi poradila, co mám dělat. Bylo to super, připadal jsem si, že do toho seřhaného týmu patřím.“ Jaké byly pocity v průběhu porodu a po porodu? Chvilí takové a chvilí zas takové. „Byla ve mně nervozita, strach o manželku i o dítě, ale i pocit, že to bude brzy za námi a těšení se na dceru. Ze všech ostatních vyzařoval klid a pohoda.“ Pobyt na porodním sále usnadňovala nejvíce usměvavá milá ochotná porodní asistentka, i prostředí porodního boxu je příjemné. Touha držet v náruči ten malý „uzlíček“, komunikovat s ním. Nejtěžší byla celá doba, kdy měla manželka kontrakce, ale jak jim vysvětlila porodní

asistentka, nebyly porodní cesty dostatečně otevřené. „*Porodní asistentka se nám tuto dobu snažila co nejvíce ulehčit a za to moc děkujeme.*“ Porodní asistentka ho podporovala po celou dobu porodu a to tím, že mluvila k oběma, informovala o průběhu porodu, jak může manželce pomoci a ulehčit jí prožívání bolestí. Nebyl jsem jen vzduch nebo obtížný člověk. Byl jsem členem týmu, to bylo podporou. S chováním porodní asistentky byl spokojen. „*Ano, ano!. Jen samá pozitiva, hodnocení za jedna s hvězdičkou.*“ (smích) Je vidět, že porodní asistentka má nějaké ty zkušenosti se spoluprací s otcem u porodu. Co by jste vzkázal porodním asistentkám? „*Bud'te takové jaké jste, snad jste všechny takové, jaká byla naše porodní asistentka a vychovejte podle Vašeho obrazu i Vaše nástupkyně. S nedočkavými otci bývá potíž.*“

Rozhovor č. 9

Pavel, 32 let, se stal otcem druhé dcery. Byl přítomen jak prvního, tak druhého porodu. Bydlí v Třebíči a vystudoval střední odbornou školu zakončenou maturitní zkouškou.

Předporodního kurzu se nezúčastnili. „*Již budeme mít druhé dítě, tak víme do čeho jdeme. Při očekávání prvního dítěte jsme předporodní kurz společně absolvovali.*“ A jak si vzpomíná, pomohl jim jak při porodu, tak i v péči o novorozence. V průběhu druhého těhotenství pro oživení některých skutečností přečetli nějaké články na internetu, snad z důvěryhodných stránek, a knihu, kterou si manželka koupila již při prvním těhotenství. Co jej vedlo k přítomnosti u porodu? Přála si to hlavně manželka, neboť předchozí porod byl komplikovaný a to zanechalo nelibé vzpomínky. Nerad by si to ještě více připomínal. Jsem rád, že tento druhý porod proběhl bez komplikací. „*A co mě vedlo k přítomnosti být přítomen porodu? Už porodu našeho prvního dítěte jsem byl přítomen a manželka byla moc ráda, že jsem byl s ní. Tudíž i druhého porodu bych měl být nápomocný, alespoň svojí přítomností. Jen jsem doufal, že nebude druhý porod tak dlouhý a komplikovaná jako ten předchozí.*“ Při příchodu do porodnice byl plný očekávání, zužoval ho i strach o manželku a dítě. Dočetl se sice, že každé těhotenství i porod probíhá jinak, a že faktorů na to působících je hodně, ale překonat svůj strach se mu zcela nepodařilo. S prostory i se signalizačním zařízením jej seznámila porodní

asistentka, která se nadále po celou dobu porodu starala o manželku, „*vlastně i o mne*“. O průběhu porodu informovala lékařka i porodní asistentka. Před každým úkonem řekla, co se bude dít, hovořila i o pravděpodobném průběhu porodu. Vysvětlovala, jak může partnerce pomoci snášet kontrakce. „*Poté když nastaly komplikace, dítěti se přestalo u manželky líbit, s námi neustále porodní asistentka komunikovala a ochotně zodpovídala naše otázky.*“ Když odvezli manželku na operační sál, aby ji udělali císařský řez, čekal jsem na porodním boxe, jak vše dopadne. „*Porodní asistentka mi byla stále na blízku, hovořila se mnou, vysvětlovala mi proč musí být proveden císařský řez, že je to pro dítě i matku lepší. Vysvětlila mi, že již neplatí tvrzení, že po císařském řezu již není možné mít další dítě. Dala mi řadu užitečných rad. bylo to uklidňující. Nabídla mi i kávu. Byla to ta nejlepší káva, kterou jsem kdy pil.*“ Když se dítě narodilo, bylo v pořádku, mohl si jí pochovat i vyfotit. Oceňuje přítomnost s manželkou po operaci na pokoji šestinedělí, i když ho asi nevnímala. Spadl mu velký kámen ze srdce, že vše dopadlo dobře.

Dokud se nenarozenému dítěti dařilo, podával ji kapky do nosu a kapesníky, neboť byla velmi nachlazená. Když jí byla zima, tak ji přikryl a sledoval interval mezi kontrakcemi. Držel ji za ruku a stále ji slovně podporoval. Některé skutečnosti se mu vybavovaly z předchozího porodu. „*Podporoval jsem jí hlavně psychicky, neustále jsem ji chválil, hladil, držel za ruku. Myslím si, že pouhá má přítomnost, byla manželce podporou. Porodní asistentka mi radila, jak mohu manželce pomoci, jak jí mám při chůzi podpírat, jak masírovat záda a další, ale bohužel si vše nevybavuji, byla to pro mě náročná situace, hrozně jsem se bál o ženu i o dítě. Nechci domyslet situaci, kdy si někdo prosazuje porod doma.*“ Jaké měl pocity v průběhu porodu a po porodu? Pocity byly opravdu různorodé. Na počátku byl plný očekávání, postupně ho naplňovala nervozita, zda vše dopadne, jak si oba s manželkou přejí. Při nástupu komplikací měl obavy a nepopsatelný strach. A po porodu? „*Při pohledu na dceru jsem byl dojat. Tuto reakci jsem u sebe nečekal. Jsem rád, že je to za námi a neskutečně šťastný, že je manželka i dcera v pořádku.*“ Pobyt na porodním sále usnadňovala porodní asistentka, která se o manželku starala. Byla fajn, milá a vlídná. „*Byl jsem součástí porodu a ne jen někdo, kdo se přišel podívat a je tady na obtíž. Nemluvila jen na manželku, ale vždy na*

oba.“ Nejtěžší byl právě okamžik, když začala dcera zlobit a ještě nebyla na světě. Podpořila nás, určitě i manželku, lékařka. Informovala o skutečnosti, co se děje, a jaké by bylo nejlepší řešení. Podporou mu byla i porodní asistentka. „*Nepopsatelně mě podpořila, když odvezli manželku na operační sál. Patří jí velký dík. Jsem rád, že jsem si vybrali právě tuto porodnici.*“ Jak již říkal, podporou byla a velkou. Největší podporou byla její komunikace a vlídný hlas, ochota zodpovědět všechny naše otázky. A také ukázka úlevových poloh, při kterých mohl být manželce nápomocný. „*Ani v momentě nástupu komplikací nedošlo k žádnému chaosu, všichni sice pospíchali, aby porod již proběhl, ale nezůstal jsem sám, vyděšený, bez dobrého a poklidného vysvětlování.*“ Spokojen s chováním porodní asistentky byl samozřejmě, že ano. Není co dodat, profesionalita i lidské chování na svém místě. Co by vzkázal porodním asistentkám? „*Přijměte nás, otce u porodu a buďte takové, jaké jsou v této porodnici. Porod je těžký a nezapomenutelný zážitek, nejen pro rodičku, ale i pro otce a vždy Vám ho zpříjemní milá porodní asistentka. Při vzpomínce na porod se Vám vybaví právě ona.*“

Rozhovor č. 10

Marek, 34 let, má se svou manželkou první dítě. Spolu s ní bydlí v Třebíči, kde mají rodinný domek. Své vzdělání ukončil maturitní zkouškou na střední škole s technickým zaměřením.

Jelikož čekali první dítě, nechtěli přípravu na porod i péči o své budoucí dítě podcenit, tudíž předporodní kurz navštívili tady v Třebíči. Na kurzu panovala přátelská atmosféra a dozvěděli se plno zajímavých a do života potřebných informací. Ono je něco jiného pasivně číst a něco prakticky vyzkoušet. Získal informace o vývoji dítěte v děloze, o změnách v těhotenství, například změna nálad u budoucích matek, dále o průběhu porodu, o úlevových polohách, které může manželka využít ke ztišení bolestí při porodu a jak jí může pomoci. Některé polohy si také vyzkoušeli, „*spolu s ženami jsme se učili i správnému dýchání během kontrakcí*“. Porodní asistentka jim vysvětlila smysl baby masáží a prakticky si je vyzkoušeli, „*já na partnerce a ona na mně*“. O partnerku začal mít větší strach, když se dozvěděl, že budou mít potomka. Po absolvování kurzu obdivoval, jakým procesem prochází tělo manželky i vyvíjející se

dítě a co vše musí manželka podstoupit. V pokročilejším stádiu těhotenství, asi od 6 měsíce, jí začal více pomáhat s domácností. Díky účasti na předporodním kurzu a díky tomu, že spolu s manželkou během těhotenství četli a mluvili o porodu, se porodního děje tolik nebál. Cítil se na porod připravený. Co vedlo k přítomnosti u porodu? Jakmile mu manželka řekla, že je těhotná, hned byl přesvědčen, že chce být přítomen porodu. Je to událost, která se neděje každý den, jakási slavnostní a zároveň stresující chvíle života. Najednou Vám dojde, že začnou povinnosti a nemalé, hlavně trvalé. *„K porodu mě vedlo přání manželky, ale i já si to tajně přál do té doby než přání vyslovila manželka nahlas. Pokud by ona nechtěla, svoji přítomnost u porodu bych ji nikdy nenutil. Mohu říct, že toho nelituji, doporučuji i ostatním budoucím otcům.“* Už při odjezdu do porodnice byl nervózní. Manželka měla kontrakce po 5 minutách a on se bál, aby to stihli, i přestože věděl, že porod u prvorodiček je dlouhý. Ale nikdy nevíte. *„Vy to určitě znáte, každý porod je jiný. Při čekání, než s manželkou sepíší potřebné informace k příjmu, mě napadaly myšlenky, zda není něco v pořádku, hlavně s manželkou. Dítě jsem zatím vnímal skrze manželku, a když se nebude dařit manželce, nebude se dařit ani dítěti. Až se mě po hodině ujala porodní asistentka a zavedla mě za manželkou, bylo mi hned lépe.“* S prostředím porodních sálů ho seznámila porodní asistentka, hned jak vstoupil na porodní sály. Informace o postupu porodu podávali jak lékař, tak pan primář i porodní asistentka. *„Mluvili na nás srozumitelně a ne nějakým jazykem, kterému my laici nerozumíme. I přesto jsem se opakovaně dotazoval. Všichni byli tak trpěliví, že se snažili opakovaný dotaz vysvětlit lépe a ještě srozumitelněji.“* S porodní asistentkou komunikovali o průběhu porodu, o pomoci manželce, o výkonech, které bude provádět. Pohovořili i jaké je počasí a o radostech a starostech běžného života. *„Masíroval jsem ženě záda, doprovázel jí do sprchy, podal jsem jí občas doušek čaje ke zvlážení nebo jen podržel za ruku a pohládl. Manželka si řekla, co jí je a co není v určitý moment příjemné. Hodně jsme spolu komunikovali, až do té doby, kdy nastaly ty silné kontrakce, manželka začala být nepříjemná nejen na mě, ale i na porodní asistentku a lékaře.“* Všichni jí chápali, vysvětlovali, že každý vnímá bolest jinak a hlavně, že s ohledem na průběh porodu a ještě nenarozené dítě, nemohou podat více utišujících látek. Při tlačení přidržoval manželce hlavu a podával čaj ke svlažení.

Po celou dobu ji slovně povzbuzoval. Informace měl z předporodního kurzu a celkem obstojně je využil, až byl překvapený. Porodní asistentka mu radila, jak správně masírovat záda a upřesnila pomoc při úlevových polohách. Během porodu měl pocity všelijaké. Teď radost, že porod pokročil a hned zase strach, nervozita. Po porodu nastala velká úleva, že je to za námi a nepopsatelné pocity štěstí. *„Už nejste jen dva, ale jste tři. Ale stále mi to nedochází, že ten malý tvoreček, je mezi námi.“* Pobyt na porodním sále mu usnadňovala porodní asistentka i lékaři, kteří aniž bychom se ptali, vše vysvětlovali. Příjemné bylo i nové prostředí, to že neslyšel křik od rodiček z vedlejších boxů. *„Měli jsem příjemné soukromí, nikdo k nám nevtrhl, aniž by zaklepal na dveře.“* Který okamžik u porodu byl nejtěžší? *„Nejtěžší bylo období kontrakcí, to jak manželka trpí i přes Vaši, moji snahu pomoci. Bylo to až ubíjející. Vím, porod bez kontrakcí nešel, nejde a asi ani nepůjde. Příroda byla k nám chlapům opravdu milosrdná, žádný chlap by asi neporodil.“* V průběhu pobytu na porodním sále dostával podporu ze strany porodní asistentky. Podporou mu bylo to, že komunikovala nejen s manželkou, ale i se mnou. *„Zapojila mě do průběhu porodu i tím prožívání porodu z mé strany bylo lehčí. Pocity nadbytečnosti a to že překážím a jsem na obtíž, mě vůbec nepostihly.“* S chováním porodní asistentky byl spokojený. Setkal se pouze s jednou mladší porodní asistentkou ze zdejší porodnice a ta byla moc fajn. Její chování bylo velmi profesionální i lidské. Co by jste vzkázal porodním asistentkám? *„Dělejte tuto práci pro radost a mějte jen samé bezproblémové porody se šťastným koncem. A nás otce, berte takové jací jsme, máme strach o manželku, o dítě, a proto někdy stále se opakující otázky.“*

Rozhovor č. 11

Radek, 24 let, má se svou partnerkou první dítě. Spolu bydlí v Telči, kde mají připravený pokoj pro jejich prvorozeného syna. Radek zakončil své studium výučním listem.

Předporodního kurzu se s partnerkou nezúčastnili, neboť nevěděli, že v Třebíči tento kurz probíhá. Při zjištění, že budou mít potomka, partnerka četla mnoho článků na internetu i jednu knihu o těhotenství, porodu a péči o dítě. Osobně nerad čte a proto mu partnerka převyprávěla, co se dozvěděla a to mu stačilo. U porodu nechtěl být přítomen.

„Můj názor je takový, že by to měla být záležitost rodičí ženy a ne i mužů, partnerů. Moje přání bylo takové, že budu čekat doma a přijedu za ní až bude dítě na světě, ve čtvrté době porodní.“ Měli i zjištěno, že to lze. Partnerka mu při blížícím se termínu porodu pokládala otázky typu: *„Proč nechceš jít se mnou k porodu? Manžel kamarádky taky byl u porodu a oba si to nemůžou vynachválit. Ty nechceš vidět naše miminko hned po narození? Já bych Tě tam chtěla mít.“* Opakované dotazy manželky, proč nechce být u porodu, jej přivedly až na sál. A právě tyto věty ho vedly k tomu, že se rozhodl být po celou dobu porodu s partnerkou. Byl tam jen kvůli ní, protože ji miluje. Při příchodu do porodnice byly pocity až hrůzostrašné. Nemá rád prostředí nemocnic, nevěděl, co ho čeká za prostředí, personál ani jaký bude průběh porodu. *„Panovala ve mně nejistota, nervozita, strach. Tyto pocity a ještě mnoho dalších, nepopsatelných, se stupňovaly v průběhu čekání na chodbě, než s manželkou sepsali údaje nutné k příjmu.“* Asi po hodině čekání na chodbě se ho ujala porodní asistentka, která se i po celou dobu porodu o ně starala. Převlékl se do nemocničního oblečení, zaplatil 500 Kč a poté ho porodní asistentka odvedla za partnerkou na porodní box, kde ho seznámila, jak lze tento box využít. Vysvětlila mu manipulaci s lůžkem, manipulaci se signalizačním zařízením a seznámila i s možností využití vany nebo sprchy. O průběhu porodu je informovala při každém vyšetření porodní asistentka i lékař. Porodní asistentka také hovořila s mužem o tom, jak může pomoci partnerce lépe snášet kontrakce. Měl i prostor pro dotazy a nebylo jich málo. *„S ochotou mi vždy zodpověděla.“* Porodní asistentka se ho snažila zapojit do průběhu porodu, ale bohužel nebyl schopen. Stačil mu jen pocit, že je v nemocnici, a přepadají ho nemilé pocity. *„Přesně mi vysvětlila, jak mohu právě teď partnerce pomoci, ale nešlo to. Ona sama to na mně zpozorovala, k ničemu mě nenutila. Řekla mi, ať držím partnerku za ruku a chválím ji. Právě to bylo pro nás oba příjemné.“* Při tlačení na konci porodu stál opodál, nemusel vše vidět. *„V ruce jsem měl připravený foťák a čekal, až se narodí naše miminko, a poté jsem nafotil nepočítaně fotek. Je nepopsatelný pocit vidět to mrně. Ted' jsem rád, že jsem mohl být u počátku života syna a nechal se partnerkou přemluvit, i když to nebylo jednoduchý.“* Jak může partnerce v situaci jako je právě porod dopomoci? *„Nevěděl jsem vůbec nic. Porodní asistentka se mi snažila vysvětlit různé aktivity a nabádala mě k nim. Ale jak jsem řekl, já toho nebyl*

schopen.“ Strach, nervozita a nepříjemné pocity byly po celou dobu porodu. Ulevilo se mu až po porodu dítěte a po sešití partnerčiných porodních poranění. Pocit, že je v nemocnici, ho najednou opustil. Byl to nejkrásnější okamžik za celý život, mít vedle sebe syna a partnerku v pořádku. Je až obdivuhodné jaké pocity zažije člověk během pár hodin.

Pobyt na porodním sále mu usnadňovala partnerka, které stačilo pohladit, podržet za ruku či pochválit. I porodní asistentka mu byla nápomocná, nové vybavení porodního boxu působilo příjemně. *„To jsem si uvědomil až po porodu syna. Nebyla to typická strohost nemocničního prostředí.“* Nejtěžší dobou bylo čekání na chodbě při příjmu partnerky a čas, kdy měla partnerka bolesti. Nejhorší je dívat se na milující osobu, která trpí a vy ji nedokážete pomoci. Určitě byla podporou porodní asistentka. *„Její pochopení, že nejsem u porodu dobrovolně a během celého pobytu na porodním sále mě nenutila k aktivitě. Důležitá byla i komunikace, stačí říct i maličkost a člověku je lépe.“* S chováním porodní asistentky byl spokojen. Porodní asistentka byla komunikativní, příjemná, vždy s úsměvem na tváři. Nešlo přehlédnout její nadšení, uspokojení z povolání, které vykonává. Mile byl překvapen, když ona i lékař, který partnerku rodil, nám po porodu pogratovali. Byla to hezká tečka na závěr. Co by jste vzkázal porodním asistentkám? *„Co bych vzkázal ostatním porodním asistentkám? Ať jsou usměvavé a pochopí, že ne každý partner je u porodu dobrovolně. A s takovým partnerem rodících žen, ať mají trpělivost a nenutí ho v průběhu porodu k velké aktivitě. Komunikace z jejich strany je dle mého názoru tou nejdůležitější. Je to velká podpora nejen pro partnera, ale určitě i pro ženu, kdy oba prožívají nelehkou situaci.“*

5 DISKUZE

Význam a role otců u porodu se stále vyvíjí a mění. Mění se názory i přístupy, jak ke graviditě, porodu i následné výchově. Věkové hranice primipar se blíží často 30 létům a tento věk vede často k chybnému přístupu k těhotenství i porodu. Partner/otec se v dnešní době může aktivně zúčastnit vyšetření partnerky v prenatální poradně, předporodního kurzu nebo cvičení v těhotenství, pokud není součástí přípravného kurzu. Zde je seznámen s porodním procesem, dýcháním během kontrakcí, vhodnými polohami i masírováním zad partnerky, jak rodiče přirozenými prostředky poskytovat úlevu. Tak jako je každá žena, rodička, individualita, tak i přítomní partneři u porodu reagují odlišně na nastalou situaci. Dle mého názoru je to zatěžkávací zkouška nejen pro rodičku, jejího partnera, ale celý tým na porodním sále.

Scénář rozhovorů s osmi porodními asistentkami z porodního sálu Nemocnice Třebíč, p.o. byl sestaven tak, abychom zjistili jejich názor na přítomnost otců během porodního děje a jakým způsobem podporují přítomné otce, pokud je tedy podporují. Scénář rozhovorů s jedenácti partnery rodiček, jež byli svědky příchodu jejich dítěte na svět v třebíčské porodnici, byl sestaven tak, abychom se dozvěděli, zda byli spokojeni s podporou ze strany porodní asistentky.

Rozhovory s porodními asistentkami probíhaly na jejich pracovně. Jejich praxe na porodním sále se pohybuje ve velkém rozmezí od jednoho roku do 26 let. S náplní práce porodní asistentky na porodním sále jsou spokojené, spokojenost nesouvisí s délkou praxe. Je hezké být u příchodu dítěte na svět a vidět šťastné rodiče, ale všichni na porodním sále, ať jsou to porodní asistentky, sestry, lékaři nebo budoucí rodiče, by měli být připraveni na to, že to není vždy procházka růžovou zahradou se šťastným koncem. Studium zakončily 2 porodní asistentky na SZŠ ukončené maturitní zkouškou, 1 porodní asistentka po SZŠ studovala dálkové nástavbové studium na ženskou sestru, ukončené druhou maturitní zkouškou. Další 3 z dotazovaných porodních asistentek vystudovaly obor diplomovaná porodní asistentka na vyšší zdravotnické škole a 2 porodní asistentky vystudovaly obor porodní asistentka na vysoké škole, kdy 1 z nich zakončila studium titulem Bc a druhá titulem Mgr.

V rozhovorech s partnery rodiček, jež byli přítomni porodu v třebíčské porodnici, jsme se zajímali o jejich podporu v průběhu porodního děje. Z 11 partnerů, osm bylo přítomno prvního porodu, dva měli 2 děti a zúčastnili se obou porodů, jen jeden měl 3 děti a byl přítomen pouze u posledního porodu. Zajímalo nás místo jejich trvalého bydliště, místo, kde bude vyrůstat jejich potomek. Ze zkušenosti starších porodních asistentek, jsme se dozvěděli, že šíření ať již pozitivních nebo negativních přístupů k těhotenství, porodu a následné péči, je v menších sídelních celcích rychlejší, ale zatížené tradicemi. Ve velkých sídlech je větší anonymita, ale lepší dostupnost informací. Osm respondentů pocházelo z města, tři z vesnice, které leží nedaleko Třebíče. Jeden z respondentů zakončil své studium výučním listem, středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou vystudovalo sedm respondentů a tři dotazovaní respondenti vystudovali vysokou školu.

Mrowetz a kol. (2011) zdůrazňují, že kvalitní předporodní kurz pomůže partnerovi rodičky pochopit, co se u porodu děje. Znalosti o fyziologii porodu mu dovedou lépe chápat, co rodička prožívá a jakými situacemi právě prochází. Díky tomu se sníží jeho hladina strachu. Strach je největší nepřítel porodu. Dotazované porodní asistentky ve většině případů se shodují s názorem, že pro nastávající otce je výhodou být přítomen předporodního kurzu. Dostane se jim pravdivých informací o fyziologickém průběhu porodu i možných komplikací, ale i o tom co se očekává během porodu od něj a co může očekávat od průběhu porodu, jako i změny chování své partnerky, v době těhotenství, porodu, ale i následném laktačním období. V rámci předporodního kurzu má možnost prohlídky porodního sálu, ví v jakém prostředí bude spolu s rodičkou pobývat. Rozdíl ve spolupráci s partnerem u porodu, jež se předporodního kurzu zúčastnil či ne, pociťovali pouze některé z dotazovaných porodních asistentek. Spolupráce je spíše založena na mentalitě porodních asistentek, otců/partnerů a atmosférou, která se na porodním sále vytvoří. Porodní asistentky uváděly, že otcové jsou na kurzu obeznámeni s některými nečekanými situacemi a jsou připraveni na skutečnost, že opravdu u porodu budou přítomni a aktivně se zapojí do spolupráce. Účast na kurzu není ovšem důležitá, důležitější je povaha otce/partnera a zda chce být on sám přítomen porodu a je ochoten rodičce pomoci. Jak uvedla jedna

z porodních asistentek, otec, který se kurzu zúčastnil, se může chovat až moc rozumně. Předporodního kurzu se zúčastnili čtyři z jedenácti dotazovaných respondentů. Důvodem účasti na kurzu byla prozatímní nezkušenost s těhotenstvím, průběhem porodu i péčí o dítě. Ostatních sedm kurz neabsolvovalo, nebyli informováni o průběhu takového kurzu v Třebíči. Nedostatečnou informovanost nastávajících rodičů v gynekologických ambulancích považují za velké negativum. Zde vidím velkou příležitost pro aktivity porodních asistentek v gynekologických ambulancích, v tom aby informovali budoucí maminky o předporodních kurzech a popřípadě je i organizovaly a to nejen pro ně samotné, ale i pro jejich partnery. Každé těhotenství, porod, ale i člověk je jedinečný a tudíž neopakovatelný. Informovanost na základě pasivního čtení knih, internetu a získávání rad od kamarádů či prarodičů, jak uvádí ti, co se kurzu nezúčastnili, považují stejně jako porodní asistentky, za nedostatečné, zkreslující. Dva respondenti uvedli, že mají zkušenosti z předchozího porodu. Ti z mužů, kteří se předporodního kurzu zúčastnili, vidí největší pozitivum v prohlídce porodního sálu, prostředí, ve kterém budou trávit sice jen několik hodin, ale zato v zátěži a při příjezdu do porodnice k samotnému porodu jim není prostředí cizí. Na kurzu se seznámí s funkcí a využitím porodního boxu. Kladně hodnotí nácvik správného dýchání během kontrakcí, praktické vyzkoušení si úlevových poloh, kterých lze využít během porodu či nácvik baby masáží. Dále byli informováni o fyziologických změnách ženy během gravidity, vývoji plodu v děloze, o fyziologickém průběhu porodu či jeho komplikacích. A právě na základě těchto informací, si většina mužů uvědomila, čím vším si musí žena projít jak během gravidity tak i v průběhu porodu a začali si svých partnerek více vážit a pomáhat jim v běžném životě, v domácnosti. Dva udávají, že se jejich vztah více utužil po kurzu a po porodu.

Jak uvádí Delahaye (2006), není pro každou ženu přijatelná přítomnost partnera během porodního děje. I pro muže není naprosto přijatelné stát v této situaci po boku své ženy. Proto by každý pár měl zvážit jak klady tak zápory přítomnosti otce u porodu. Ze zkušeností mé praxe se domnívám, že v dnešní době většina nastávajících tatínků využívá možnosti, být u příchodu svého potomka na svět. Zajímalo nás, co vedlo partnery rodiček být přítomni porodu, ale i o názor porodních asistentek na přítomnost

otce u porodu. Sedm z dotazovaných mužů odpovědělo, že jejich přítomnost u porodu bylo přáním obou partnerů. K zamyšlení byla myšlenka, kterou uvedli dva respondenti, spolu jsme dítě zplodili a spolu ho přivedeme na svět. Dva muži uvedli, že nejdříve přítomni porodu nechtěli být, ale rozhodnutí změnili. Jeden z nich měl obavy, že neunes bolest, s kterou dítě přichází na svět, ale po absolvování kurzu se rozhodl, že se porodu zúčastní. Druhý se předporodního kurzu nezúčastnil, ale s postupem času, si začal uvědomovat, že může být partnerce během porodu nápomocný a ulehčit jí celou tu chvíli. Dva respondenti se zúčastnili porodu nedobrovolně. První z této dvojice chtěl čekat doma a přijet za partnerkou až ve čtvrté době porodní, ale neustálý nátlak partnerky, jej přiměl k přítomnosti. Druhý nechtěl být přítomen porodu z důvodu jeho negativní zkušenosti z předešlého porodu, kdy byl přítomen, ale nastaly komplikace a to v něm zanechalo neblahé vzpomínky. Partnerky obou těchto respondentů si přály jejich účast u porodu, vyhověli tak přáním svých partnerek.

Pokud muž cítí, že opravdu u porodu nechce být, je třeba jej respektovat a také by to měl své partnerce konstruktivně a hlavně zavčas sdělit. Včas proto, aby si mohla těhotná žena vybrat podporující osobu jako doprovod – dlu, maminku, kamarádku či kohokoliv jiného, kdo je jí blízký. Zde může spočívat úkol partnera, aktivně ženu podporovat v potřebě zajistit si k porodu doprovod (Mrowetz a kol., 2011).

I za své krátkodobé praxe jsem se setkala s ne vždy kladným postojem porodních asistentek k další zúčastněné osobě u porodu. Mnozí otcové nejsou dostatečně připraveni na změny, které se odehrávají s partnerkou v době těhotenství, vůbec nejsou připraveni, že jde o bolestivý i když fyziologický proces. Práh vnímání bolesti je individuální a pro muže, který ji právě nesnáší, často nepředstavitelný. Bolest vlastní nebo toho druhého, může vzbuzovat soucitné, ale i negativní emoce partnerů. Emoce jsou přenášeny na porodní asistentky a celý porodní tým. Dotazované porodní asistentky mají pozitivní vztah k přítomnému otci, jsou zastánkyněmi otců u porodu. Uvádějí, že je pro rodičku důležitou psychickou podporou, takovou kterou jím nedá nikdo jiný, než milující osoba. Zdůrazňují i to, že by partner rodičky neměl být donucen přítomnosti. Je poté na obtíž jak sám sobě, tak i rodičce a personálu porodnice. Sama rodička by měla dobře zvážit, zda porod povede ke sblížení partnerů či naopak. Z těchto

důvodů, by se měl předporodních kurzů zúčastnit každý otec a při přítomnosti otců „*repetentů*“, bych se soustředila na to, že každé těhotenství i porod má jiný průběh.

A jak je to s aktivním zapojením partnera do průběhu porodu? Všechny porodní asistentky, kterých jsme se dotázali, jsou ochotny aktivně zapojit partnera rodičky do průběhu porodu. V této situaci se projeví nejen ochota ke spolupráci, ale i individuální vnímání pomoci. Najít vždy tu správnou větu, aby se aktivita partnera ubírala správným směrem. Porodní asistentky seznámí každého partnera rodičky s prostorem porodního boxu, vysvětlí mu manipulaci s porodním lůžkem, seznámí jej se signalizačním zařízením. V průběhu první doby porodní, porodní asistentky opakovaly, jak ještě lépe lze rodičce pomoci, která pomoc je v daném okamžiku nejvhodnější, v jednotlivých úlevových polohách, jaké je správné dýchání během kontrakcí nebo mu nabídnou možnost doprovázet rodičku do sprchy. Ve druhé době porodní doporučily vhodné místo pobývání u partnerčiny hlavy, nabídnou mu, aby partnerce přidržoval hlavu či dolní končetinu.

Z uvedených výpovědí respondentů – otců, vychází, že ti, kteří se předporodního kurzu zúčastnili věděli, jaké aktivity se od nich očekávají. V těchto případech byla porodní asistentka nápovědou, metodickým dozorem. Někteří využili zkušenosti z předchozího porodu, jiný zase rady nepotřeboval, vše si pamatoval z předporodního kurzu. Dva respondenti nevěděli, čím mohou být pro svoji partnerku nápomocní a proto oceňovali rady ze strany porodní asistentky. V odpovědích jsme také zjistili, že dva partneři rodiček neuměli využít rady od porodní asistentky, nerozuměli co se po nich žádá, bylo to jako by se jim žádné informace nedostalo. Jeden z nich začal naslouchat radám porodní asistentky pro rodičku a z toho usuzoval, kdy a jak má pomoci. I když většina mužů věděla, jak může být u porodu aktivní, ne všichni toho využili. Jako důvod své pasivity uvedli, že nebyli řádně obeznámeni, že byli ke své přítomnosti u porodu donuceni partnerkou. A právě dle Mrowetz a kol. (2011) by se měli muži angažovat až ve čtvrté době porodní, kdy mohou dítě a matku chránit, popřípadě ji po operativním porodu zastoupit. Podle Vebera (2004) lze rozdělit otce u porodu do několika skupin. V rámci našeho výzkumného šetření jsem se setkali hned s několika typy. Muž, který byl přítomen porodu pod nátlakem své ženy, lze zařadit mezi otce donucené – nejistý,

překvapený situací, na kterou nebyl připraven. I přes pomoc porodní asistentky nedokázal být aktivní, držel partnerku za ruku a v druhé ruce měl připravený fotoaparát a čekal až bude moci udělat nepočítaně fotografií narozeného dítěte. Setkali jsme se i s otcem dozorcem – podezřívavý ke všem okolo, nepřátelský protože se mu zdá, že nikdo kolem nepomůže jeho trpící milované osobě od bolesti. Muži jež byli aktivní během celého porodu, dýchali s partnerkou během kontrakcí, masírovali jí záda, doprovázeli do sprchy, pomáhali při jednotlivých úlevových polohách, byli oporou fyzickou i psychickou, kdy rodičku podrželi za ruku, pohládili i komunikovali. Vebera řadí tyto muže mezi otce poučené. Takový otec prakticky prožívá s budoucí matkou celé těhotenství. V samém závěru porodu jeden z tohoto typů otců přestříhl pupeční šňůru. Někteří respondenti také uvedli, že bylo pro ně nesnesitelné dívat se, jak jejich partnerka trpí bolestí a oni jí nedokáží pomoci. Tyto muže lze zařadit mezi otce v šoku. Ti nadále nemají rádi pohled na krev či stolici a mají pocit nekonečného příběhu. Během své praxe na porodním sále jsem se setkala i s otcem přeinformovaným či zvědavým. Otec přeinformovaný sleduje porod stránku po stránce podle příruček o idylickém průběhu bezbolestného zrození miminka. Je překvapený, že porod nekončí po 3 zatlačeních. Otec zvědavý přihlíží při nálevu, na záchodě při vyprazdňování drží rodičku za ruku či přihlíží vaginálnímu vyšetření. Posledním typem je otec exhibionista, který si přivede cizího profesionálního kameramana, aby vše filmoval. Náš soubor byl velice malý, ale i v takto malém souboru se vyskytovali otcové, kteří k přítomnosti byli donuceni a ti se při vlastním porodu jen ztěžka dají „vtáhnout“ k aktivnímu přístupu. Jsou spíš pasivní a svoji pasivitu někdy zastírají verbální neurvalostí směrem k rodičce nebo k porodní asistentce. Většina našich respondentů spolupracovala s porodní asistentkou a s rodičkou, lepší spolupráce byla s těmi co absolvovali předporodní kurz. Otec, který byl přítomen prvního komplikovaného porodu, se bál tohoto druhého porodu a tak při každém pohybu personálu se ihned vyptával, zda se něco neděje, všechno bral jako projev nebezpečí. V takovém případě má porodní asistentka hodně práce s rodičkou i pomáhajícím partnerem.

Jak jsme zjistili, dotazované porodní asistentky podporovaly přítomné otce komunikací a aktivním zapojením do porodního děje. Zastávaly názor, že je důležité

komunikovat nejen s rodičkou, ale i s jejím partnerem. A to je velmi oceňováno i dotazovanými muži. Nabývají pocitu, že nejsou na obtíž, ale někdo má zájem i o ně, jsou užitečným členem týmu. Klidný, vlídný hlas porodní asistentky, ochota zodpovídat dotazy či profesionalita, dodává přítomným otcům pocit jistoty. Otcové kladně hodnotili i prostor pro dotazy a komunikaci nejen o porodu či informacích o výkonech, které budou následovat, ale i o radostech a starostech běžného života. Pouze jeden z otců/partnerů uvedl, že se porodní asistentka zajímala i o jeho pocity, zda porod zvládá nebo mu není nevolno při pohledu na krev. Na druhé straně jeden z dotazovaných otců/partnerů uvedl, že porodní asistentka se v komunikaci nepřemohla, řekla jen to nejnutnější. Nelíbilo se mu, že se snažila uklidnit rodičku, že její bolesti nemohou být takové intenzity, jak uvádí. Jedna z porodních asistentek uvedla, že vidí podporu otce i v tom, když on je svědkem pomoci své partnerce, že o ni někdo pečuje a snaží se jí ulehčit prožívání kontrakcí. Za pravdu jí dal jeden z dotazovaných. Dokázat přítomným partnerům rodiček, že nejsou u porodu zbyteční a na obtíž, ale jsou užiteční, jsou součástí porodního děje. Během porodního děje se pocity otců mění. Jak píše Simkinová (2000), jen málokdo je připraven na tento okamžik. Není možné do puntíku popsat tu zvláštní posvátnou hrůzu, vzrušení a nadšení, se kterým dítě přichází na svět. Pocity při příchodu do porodnice byly u všech respondentů podobné, smíšené. Přepadala je nervozita, strach z průběhu porodu, personálu či zda bude dítě i rodička v pořádku. Ti, kteří neznali prostředí, měli také obavy, zda je čeká strohost nemocničního prostředí nebo hotelový pokoj z některého filmového seriálu. Samotný porodní box je velmi překvapil, neboť je nový, útulný a jeho využitelnost maximální. Jiný měl zase pocity úlevy, že se těhotenství blíží ke konci a spolu s partnerkou budou mít u sebe vytoužené dítě. Další z respondentů byl unavený a vyčerpaný. Strach, nervozita či pocity obavy pokračovaly i během celého porodu. Některé přemohla únava, jiné nedočkavost a těšení se na příchod dítěte. Nepříjemné pocity zužovaly i jednoho muže při křiku jiné ženy. Jako nejkrásnější okamžik popisují respondenti první pohled na dítě. Přemohly je pocity štěstí a velká úleva.

Pro každého muže je nejtěžší okamžik v průběhu celého porodu jiný. Nejvíce respondentů uvedlo, že nejtěžší byla pro ně doba, kdy měla jejich partnerka bolesti, pro

jiné byl celý porod jeden těžký okamžik života. Negativně bylo hodnocené čekání než překročí práh porodního sálu a budou moci být na blízku své partnerce. Jak uvedl jeden z nich: „*Napadaly mě ty nejhorší scénáře.*“ Respondent, jehož manželka musela podstoupit akutní císařský řez, uvedl, že právě nástup komplikací byl tím nejhorším zážitkem z celého porodu. Pro jiného byla nejtěžší doba čekání, kdy se vyčkávalo na nástup kontrakcí případné jiné aktivity, které by směřovaly ke konci porodu. Tyto těžké chvíle i celý porod dotazovaným otcům usnadňoval příjemný personál porodnice, hlavně porodní asistentky, jejich profesionalita, ohleduplnost, povzbuzení, úsměv na tváři. Podporou byla také právě komunikace vlídným a klidným hlasem nejen s rodičkou, ale i s nimi, navození pocitu, že jsou členy týmu. Jiným bylo podporou aktivního zapojení do průběhu porodu, pocity užitečnosti. Příjemným bylo pro ty, co se zúčastnili již druhého porodu, nové prostředí porodního boxu, pohodlí a soukromí. Myšlenka, že bude brzy konec a poprvé uvidí své dítě jim dodávala další odvahy. Pro některé muže byla i samotná rodička podporou. Pouze jeden z respondentů zdůraznil, že on podporu ze strany porodní asistentky nepotřebuje, zvládal to sám. U respondenta, který dobrovolně porodu nebyl přítomen, bylo podporou pochopení ze strany porodní asistentky a to, že jej nenutila žádné velké aktivity. Jeden z mužů uvedl, že podporou mu bylo prostředí porodního boxu a manželka, neboť z porodní asistentky měl pocity, že je tam na obtíž a nedostalo se mu dostatečného porozumění. Respondent, který byl nespokojen s porodní asistentkou a jejím hodnocení bolestí rodičky prohlásil, že plnila své povinnosti, odpověděla na dotazy, ale ne vždy s ochotou a vstřícností. Chování porodní asistentky hodnotí převážná většina mužů kladně.

Co doporučují porodní asistentky nastávajícím otcům, lze shrnout do dvou vět: „*Je krásné být u porodu, ale nikdo Vás/otce k tomu nesmí nutit. Důvěřujte porodním asistentkám i lékařům, všichni chtějí, aby porod proběhl, co nejlépe a narodilo se zdravé dítě.*“ Pro porodní asistentky je důležité respektovat přítomného doprovodu rodičky a jednat trpělivě. Důležitá je komunikace mezi ním a porodní asistentkou.

Zeptali jsme se i partnerů/otců, co by vzkázali porodním asistentkám, jak se chovat právě k nim. „*Trpělivost a pevné nervy, ne každý otec je u porodu dobrovolně a k tomu je důležité pochopení a podpora ze strany porodní asistentky.*“

6 ZÁVĚR

Na základě pročtení odborné literatury, kde názory na přítomnost otců u porodu jsou u jednotlivých autorů rozdílné, jsem provedla šetření mezi otci/partnery u porodu a mezi porodními asistentkami. K výzkumnému šetření bakalářské práce byla zvolena metoda kvalitativního šetření pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Šetření se zúčastnilo osm porodních asistentek z porodnice Nemocnice Třebíč, p.o. a jedenáct náhodně vybraných partnerů/otců, jež byli v této porodnici porodu přítomni. Šetření proběhlo v měsících leden až únor 2012.

Prvním cílem bylo zjistit názor porodních asistentek na přítomnost otce u porodu a jakým způsobem přítomné otce podporují. Z výzkumného šetření vyplývá, že porodní asistentky měly kladný vztah k přítomnosti otce u porodu, ale za předpokladu, že k přítomnosti nebyl nikým a ničím donucen. Je vhodné, aby to nebylo přání pouze jednoho z partnerů, ale obou. K podpoře partnerů rodiček využívaly porodní asistentky komunikaci nejen k rodičce, ale k oběma nastávajícím rodičům, nabádání a zapojování jej k aktivitě v průběhu porodního děje. Partnerům rodiček prakticky ukáží, jak mohou rodičce ulehčit prožívání bolesti (úlevové polohy, doprovod do sprchy). Partnera, na kterém je vidět, že se k aktivitě nepřiklání, nenutí. Povzbuzením je pro rodičku i jeho přítomnost, pohlazení, podržení za ruku nebo slovní pochvala.

Druhým cílem bakalářské práce bylo zjistit spokojenost otců s podporou ze strany porodní asistentky. Většina dotazovaných otců s podporou spokojena byla. Podporou ze strany porodní asistentky jím během pobytu na porodním boxe byla komunikace a aktivní zapojení do průběhu porodu, pomoc jejich partnerce při úlevě od bolesti během kontrakcí. Jeden z partnerů, dle jeho slov, podporu nepotřeboval, vyžadoval ji jen ke své partnerce. Další dva z dotazovaných partnerů rodiček podporu ze strany porodní asistentky nepocíťovali. Své pocity vyjádřili slovy: *„byla odtažitá, plnila jen své povinnosti, ne vždy odpověděla s ochotou a vstřícností, měl jsem pocit, že jsem na obtíž.“* Pobyt na porodním sále usnadňovalo partnerům rodiček i příjemné prostředí porodního boxu či příjemný personál porodnice.

I přes žádnou statistickou významnost si dovoluji tvrdit, že vzhledem k vývoji společnosti, rodinných vztahů, je zapotřebí, aby i vzájemné partnerské prožívání

náročných fyzických i psychických situací, týkajících se jejich vztahu, byla věnována větší pozornost. Porodní asistentky ve spolupráci s gynekologickými odděleními by měly aktivně vyhledávat budoucí rodičky, informovat o různých aktivitách (sport, společné vycházky, teoretické i praktické kurzy) a snažit se, alespoň do některých činností, vtáhnout jejich partnery. Mužům, budoucím otcům/partnerům i budoucím matkám/partnerkám, by mělo základní školství vštípit vědomosti nejen sexuologie, ale hlavně psychologie a etiky, tak aby jejich budoucí život byl zodpovědný nejen k nim samotným, ale i k jejich okolí. Potom by aktivní přístup k partnerství, rodičovství byl samozřejmostí.

Domnívám se, že výsledky výzkumného šetření bakalářské práce by bylo možné využít jako informační materiál pro porodní asistentky pracující na porodním sále či pro studentky studující tento obor. Proto jsem z výsledků výzkumu vytvořila desatero pro porodní asistentky, týkající se přípravy otce na předporodního kurzu a podpory během porodu (Příloha 3).

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. BÖHMOVÁ, M., STACKEOVÁ, D. Psychologické aspekty přítomnosti otců u porodu. *PsychoSom.* 2010, roč. 8, č. 4, s. 253-278. ISSN 1214-6102.
2. COOPER, C. *Příručka pro tatínky*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2009. 128 s. ISBN 978-80-251-2170-2.
3. ČECH, E. a kol. *Porodnictví 2*. 2. přepr. a doplněné vyd. Praha: Grada, 546 s. ISBN 80-247-1313-9.
4. DELAHAYE, M. C. *Praktický průvodce těhotné ženy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 138-139. ISBN 80-7367-073-9.
5. DOČKALOVÁ, J. *Porod: třetí a čtvrtá doba porodní*. [online]. 2006 [cit. 2011-11-4]. Dostupné z: <http://www.ordinace.cz/clanek/porod-treti-a-ctvrta-doba-porodni/>.
6. DOLEŽAL, A. *Od babictví k porodnictví*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. 145 s. ISBN 80-246-0277-6.
7. ELIÁŠOVÁ, A. *Pôrodná asistencia I, Fyziológia*. Martin: Osveta, 2008. 103 s. ISBN 978-80-8063-261-8.
8. GREGORA, M., VELEMÍNSKÝ, M. ml. *Čekáme dítě*. 1. vyd., Praha: Grada, 2007. 354 s. ISBN 978-80-247-1489-9.
9. CHMEL, R. *Průvodce těhotenstvím*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 140 s. ISBN 80-247-0962-7.

10. KAMENÍKOVÁ, M. *Otec u porodu aneb psychologie páru při porodu*. [online]. 2007 [cit. 2011-10-27]. Dostupné z: <http://www.babyonline.cz/porod/predporodni-priprava/otec-u-porodu#otec3a>.
11. KARAFIÁTOVÁ, M., VALENTOVÁ, M. *Otec u porodu - ano či ne?* [online]. 2009 [cit. 2011-11-4]. Dostupné z: <http://www.9mesicu.cz/otec-u-porodu-ano-ci-ne>.
12. KUŽELOVÁ, M. Předporodní příprava. *Moderní gynekologie a porodnictví*, 2003, roč. 12, č. 2, s. 298-300. ISSN 1211-1058.
13. LABUSOVÁ, E. a kol. *Průvodce porodnicemi České republiky*. 1. vyd. Praha: Aperio, 2002. 216 s. ISBN 80-903087-0-8.
14. LABUSOVÁ, E. *Metody prenatální diagnostiky*. [online]. 2007 [cit. 2011-12-17]. Dostupné z: <http://www.evalabusova.cz/clanky/metody.php>.
15. LEIFER, G. *Úvod do porodnického a pediatrického ošetřovatelství*, 1. vyd., Praha: Grada, 2004. 952 s. ISBN 80-247-0668-7.
16. MAREK, V. *Nová doba porodní*. 2. vyd. vlastním nákladem autora, 2010. 270 s.
17. MIKULANDOVÁ, M. *Těhotenství a porod*. 1. vyd., Brno: Computer Press, 2004. 160 s. ISBN 80-251-0205-X.
18. MROWETZ, M. a kol. *Bonding – porodní radost*. 1. vyd. Praha: DharmaGaia, 2011. s. 72 - 88. ISBN 978-80-7436-014-5.
19. MURKOFFOVÁ, H. a kol. *Co čekat v radostném očekávání*. Praha: Slovart, 2007. 595 s. ISBN 978-80-7209-965-8.

20. ODENT, M. Otcové u porodu – přínos i riziko. *Aperio*, 2004, roč. 3, č. 1, s. 6–7. ISSN 1214-7389.
21. *Otec u porodu – placený nadstandard?* [online]. 2011 [cit. 2011-12-17]. Dostupné z: <http://aperio.cz/337/otec-u-porodu-%E2%80%93-placeny-nadstandard>.
22. PAŘÍZEK, A. *Kniha o těhotenství a dítěti*. 4. vyd. Praha: Galén, 2009. 685 s. ISBN 978-80-7262-653-3.
23. PEACHEY, M. *Ahoj, tati*. 1. vyd. Brno: Jan Melvil, 2007. 240 s. ISBN 978-80-903912-3-9.
24. *Přítomnost otce u porodu?* [online]. 2010 [cit. 2011-11-20]. Dostupné z: <http://lekari.porodnice.cz/pritomnost-otce-u-porodu>.
25. REMEŠOVÁ, T. *Partner u porodu*. [online]. 2010 [cit. 2011-12-6]. Dostupné z: <http://www.obsgynae.net/news/partner-u-porodu/>.
26. ROZTOČIL, A. a kol. *Moderní porodnictví*. 1. vyd., Praha: Grada, 2008. 405 s. ISBN 978-80-247-1941-2.
27. RŮŽIČKA, R. *Medicína dávných civilizací*. Olomouc: Poznání, 2004. 346 s. ISBN 80-866606-18-X.
28. SIMKINOVÁ, P. *Partner u porodu*. 1. vyd., Praha: Argo, 2000. 245 s. ISBN 80-7203-308-5.
29. SKOČOVSKÝ, K. O těhotenství tatínků. *Psychologie dnes*, 2004, roč. 10, č. 12, s. 22-23. ISSN 1212-9607.

30. SLEZÁKOVÁ, L. a kol. *Ošetrovatelství v gynekologii a porodnictví*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 272 s. ISBN 978-80-247-3373-9.
31. SUCHÝ, A. *Muka těhotných tatínků* [online]. 2009 [cit. 2011-12-2]. Dostupné z: <http://www.babyweb.cz/Clanky/a1648-Muka-tehotnych-tatinku.aspx>.
32. TRČA, S., *Partner v těhotenství a při porodu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 108 s. ISBN 80-247-0869-8.
33. UZEL, R. *Otec u porodu – radost nebo komplikace?* [online]. 2011 [cit. 2011-12-4]. Dostupné z: <http://www.babyweb.cz/Clanky/a1314-Otec-u-porodu-radost-nebo-komplikace.aspx>.
34. VACULKOVÁ, E. Přítomnost partnera u porodu. *Sestra*, 2008, roč. 18, č. 10, s. 51. ISSN: 1210-0404.
35. VEBERA, Z. Otec u porodu z pohledu porodníka. In: *Sborník konference Zdravé rodičovství na téma Otcovství*. Brno: Centrum naděje a pomoci, 2004. s. 46-49.
36. VELEMÍNSKÝ, M., VELEMÍNSKÝ, M. ml. *Dítě: 3x333 otázek pro dětského lékaře*. 1. vyd. Praha: Triton, 2007. 267 s. ISBN 978-80-7254-929-0.
37. VONDRÁČEK, L. Přítomnost doprovodu při porodu. *Moderní babičtví*, 2003, s. 38-39. ISSN 80-903183-5-5.
38. VRÁNOVÁ, V. *Historie babičtví a současnost porodní asistentce*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. 203 s. ISBN 978-80-244-1764-6.
39. Vyhláška 55 ze dne 1. března 2011 o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků.

40. Zákon 96 ze dne 4. února 2004 o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních).

8 PŘÍLOHY

Příloha 1 Rozhovory s porodními asistentkami

Příloha 2 Rozhovory s partnery/otci

Příloha 3 Desatero pro porodní asistentky

Příloha 1 Rozhovory s porodními asistentkami

1. Jaký máte názor na přítomnost otců u porodu? A proč?
2. Myslíte si, že by se měl muž, jež chce být přítomen porodu, zúčastnit předporodního kurzu? A proč?
3. Je rozdíl ve spolupráci s otcem u porodu, který se zúčastnil předporodního kurzu a který ne?
4. Jste ochotna aktivně zapojovat partnera do průběhu porodu?
5. Jakým způsobem spolupracujete s otcem u porodu? Povzbuzujete otec u porodu? Jakými metodami?
6. Co by jste vzkázala nastávajícím otcům, kteří chtějí být přítomni u porodu?
7. Co by jste poradila ostatním porodním asistentkám, jak se chovat k otci u porodu?
8. Kolik je Vám let?
9. Kolik let pracujete na porodním sále?
10. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Zdroj: vlastní návrh

Příloha 2 Rozhovory s partnery/otci

1. Zúčastnil jste se spolu s partnerkou předporodního kurzu?
2. Pokud ano, co jste se tam dozvěděl? Změnil se poté Váš vztah k partnerce? A jak? Usnadnila Vám účast na předporodním kurzu pobyt u porodu?
3. Co Vás vedlo k přítomnosti u porodu? Kdo si to přál?
4. Při příchodu do porodnice, jaký jste měl pocit?
5. Kdo Vás seznámil s prostředím porodních sálů?
6. Kdo Vás informoval o průběhu porodu?
7. O čem s Vámi hovořila porodní asistentka?
8. Zúčastňoval jste se aktivně porodu? Pokud ano, jakým způsobem? Pokud ne, tak proč?
9. Věděl jste jak můžete partnerce v situaci jako je právě porod dopomoci? Pokud ne, s čím Vám porodní asistentka poradila?
10. Jaké jste měl pocity v průběhu porodu a po porodu?
11. Co nebo kdo Vám nejvíce usnadňoval pobyt na porodním sále?
12. Který okamžik u porodu byl pro Vás nejtěžší? Kdo Vás v ten okamžik nejvíce podpořil?
13. Pociťoval jste v průběhu pobytu na porodním sále podporu ze strany porodní asistentky? Pokud ano, co pro Vás bylo podporou?
14. Byl jste spokojen s chováním porodní asistentky?
15. Co by jste vzkázal porodním asistentkám?
16. Kolik je Vám let?
17. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
18. Odkud pocházíte?
19. Kolik máte dětí?
20. Byl jste již dříve přítomen porodu? (pokud máte více dětí)

Zdroj: vlastní návrh

Příloha 3 Desatero pro porodní asistentky

1. Přátelská atmosféra plná pochopení a srozumitelných odpovědí na předporodním kurzu i během porodu je samozřejmostí.
2. Nastávající otec by si rád vyměnil zkušenosti, cenné rady jak z těhotenství tak z porodu i v péči o dítě s ostatními tatínky. Vhodný komunikační prostor mezi jednotlivými skupinami.
3. Prohlídka porodních sálů a seznámení s provozem, je pro přítomnost otců u porodu podporou. Vědí jaké prostředí mohou očekávat, jsou si jistější.
4. Muži rádi informace pasivně přijímají, ale chtějí i v průběhu hodin předporodního kurzu vyvíjet aktivitu.
5. Pozitiva vidí muž v praktickém nácviku správného dýchání během kontrakcí, úlevových poloh, při kterých může partnerce pomoci či názorné ukázky baby masáže a to vše se slovním výkladem porodní asistentky.
6. Respektovat přítomnost otce u porodu je v dnešní době samozřejmostí. Porod potomka je nevšední zážitek, na který se po dlouhá léta vzpomíná.
7. Komunikace v průběhu porodního děje s oběma nastávajícími rodiči, dodává otci pocit začlenění do týmu.
8. Ne vždy nutit otce u porodu k aktivitě. Ne každý je ochoten být aktivní. I slovní pochvala partnerky či pohlazení může být pro oba příjemné.
9. Dostatek prostoru pro dotazy jak v předporodním kurzu tak během porodu. Odpovědi se mu dostane s úsměvem na tváři, ochotou a vstřícností.
10. Porodní asistentka nezapomíná na profesionální jednání.

Zdroj: vlastní návrh